

accent

10

TIPS FÖR
SOCIALA
FÖRETAG

RESTRIKTIV TREND

Så utvecklas alkohol-
politiken runt om i världen

TEATER I UMEÅ

Teatergruppen som ger
röst åt de utsatta

HANS-ERIK SPELAR CORNELIS

Möt sångaren som spelar
Cornelis Vreeswijk i ny film

..Konsten att ÖVERLEVA

BARN TILL MISSBRUKARE BERÄTTAR OM BARNDOMENS ROLLER

SÄLJ MILJONLOTTERIET OCH TJÄNA PENGAR ÅT DIN FÖRENING!

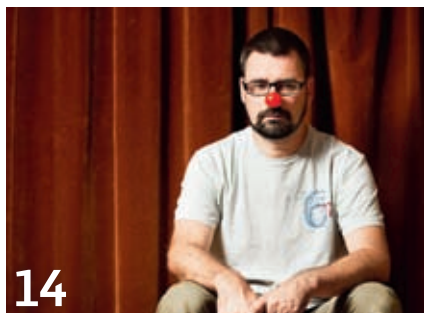
FÖRVERKLIGAR DRÖMMAR

www.miljonlotteriet.se/forening

30

Hans Erik Dyvik Husby. Efter att ha tagit sig ur sitt missbruk spelar han nu Cornelis Vreeswijk i filmen om trubadurens liv.

14

Barn till missbrukare. Möt fyra vuxna barn till missbrukare som alla antagit olika roller för att klara uppväxten.

24

Barn pratar om alkohol. Accent blev nyfiken på vad barn tänker kring alkohol och beslöt sig för att fråga ett gäng 9- och 10-åringar.

34

Teater för de utsatta. I IOGT-NTO:s teatergrupp "Tro, hopp och Kärlek" i Umeå får deltagarna möjlighet att växa.

43

Månadens medlem. Matilda Höfling gick med i IOGT-NTO i början av hösten för att kunna studera på folkhögskolan Wendelsberg.

Regeringen:

Ny strategi för ANDT-området

Långsiktighet och samarbete ska prägla arbetet på ANDT-området under kommande mandatperiod. **SID 6**

Alkohol

Utredaren säger ja till gårdsförsäljning

Regeringens utredare Lotty Nordling kommer att föreslå riksdagen att gårdsförsäljning blir verklighet. **SID 8**

Alkohol

Stödet för Systembolaget fortsatt starkt

Stödet för monopolet är starkt, hela 66 procent av tillfrågade vill ha kvar Systembolaget och dess monopol. **SID 10**

Politik

Världens alkoholpolitik

Många länder går mot mer restriktiv alkoholpolitik. Accent har kollat in den alkoholpolitiska utvecklingen i världen. **SID 28**

Ledare

Uselt förslag om avdragsrätt för gåvor

Regeringen vill införa avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer. Det är ett uselt förslag. **SID 4**

Förbundsordföranden

Olikhet är en styrka

IOGT-NTO-rörelsen är mångkulturell på flera olika sätt. Anna Carlstedt ger några exempel på att våra olikheter är styrkor. **SID 45**

+ Narkokoll **SID 36**

+ Föreningstipset **SID 44**

+ Krönika **SID 42**

+ Korsord **SID 46**

OMSLAGSBILD
Nicke Johansson

FOTO: MATHIAS LÖVSTRÖM

Chefredaktören.

Pierre Andersson

Regeringens förslag om avdragsgilla gåvor är ett hot mot demokratin.

Uselt förslag om avdragsrätt

Regeringen vill införa avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer. Förslaget har debatterats länge inom den ideella sektorn men stöds nu av många. Problemet är att det är ett uselt förslag.

Jag tänker inte främst på att det maximala avdraget är 1500 kronor per år och att det bara gäller privatpersoner. Nej, det stora problemet är detta: Avdraget gäller bara gåvor till vissa ideella organisationer.

I budgetpropositionen skriver regeringen om avdrag för gåvor till "bedrivande av hjälpverksamhet bland behövande". Vålgörenhet ska premieras medan bidrag till organisationer med en politisk agenda inte blir avdragsgilla.

Ett liknande beslut fattades i USA efter kriget. Resultatet har varit tydligt: Vålgörenhetssektorn har exploderat medan de traditionella folkrörelserna (som en gång importerades till Sverige från USA) i det närmaste har försvunnit. De som blir kvar kan inte ta ställning i viktiga frågor av rädsla för att bli av med sin status som avdragsberättigande organisation.

Om regeringen menar allvar med att man vill ha en "stark och livaktig ideell sektor" kan man inte skilja på de organisationer som ger till behövande och de som har synpunkter på hur samhället ska fungera.

Intro.

SKRIV TILL OSS på accent@iogt.se eller Box 12825, 112 97 Stockholm

► Kommentar från www.accentmagasin.se

Negativ syn på missbrukare

Mycket skrämmande att läsa. När kvinnosynen framkommer blir det riktigt obehagligt.

Reflektionen här i Sverige bör vara om vi kan se yttringar i vårt eget samhälle även om det inte finns i så här extrema former.

Men ointresse från politiskt håll för missbruks- och beroendevården som i sin tur genererar en negativ syn på missbrukare eller beroende inom välfärdspolitikerna kombinerat med en underfinansierad vård ger oss all anledning att tänka till med begreppet diskriminering som användbart begrepp.

Hur ser det ut i Sverige? Och framförallt vad gör vi? Låt oss belysa kvinnornas utsatta situation! Det borde vara alla drogbekämpande organisationers självklara plikt.

JIMMY BLONDIN

OM ATT MISSBRUKARE STERILISERAS (SE SIDAN 12)

Mest lästa på nätet

1. Accent granskar: De tjänar miljoner på vålgörenhet.

2. Benny Haag lämnar Pool Media efter Accents granskning.

3. Så mycket tjänar ägarna på sponsringen.

4. Proposition 19 – det här handlar folkomröstningen om.

5. Ja eller nej? Accent har besökt Kalifornien inför valet.

► Läs mer på www.accentmagasin.se

Bäst just nu. Redaktionen väljer

Tevehösten

Alla sköna teveserier som man kan frossa i under mörka höstkvällar. En ny favorit är den superspännande "The Event". En gammal favorit är "Bonde söker fru".
Maria Zaitzewsky Rundgren

Nej till Cannabis

Att folket i Kalifornien var kloka nog att rösta nej till legalisering av cannabis. Ett ja hade varit ödesdigert.
Pierre Andersson

Keso är supergott

Keso med frukt och nötter. Passar perfekt som frukost eller mellanmål. Nyttigt och mättande men trots det: supergott!
Joanna Wågström

London

Europas huvudstad nummer ett är alltid värd ett besök. Årets två visiter är redan avklarade, men kanske ska man boka en resa till våren?
Mathias Lövström

Redaktionen. Det är vi som gör Accent.

accent

Pressläggning detta nummer: 4 november
Nästa nummer kommer 17 december

Pierre Andersson

Chefredaktör och ansvarig utgivare
08-672 60 51, pierre.andersson@iogt.se

Maria Zaitzewsky Rundgren

Featureredaktör, reporter
08-672 60 56, maria.zaitzewsky@iogt.se

Joanna Wågström

Redaktionssekreterare, nyhetsreporter
08-672 60 50, joanna.wagstrom@iogt.se

Jenny Stadigs

Reporter
08-672 60 54, jenny.stadigs@iogt.se

Mathias Lövström

Art director
08-672 60 53, mathias.lovstrom@iogt.se

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF (Ungdomens Nykterhetsförbund) och Junis (IOGT-NTO:s Juniorförbund).

Bildbehandling Ola Falk **Korrekturläsning** Gunborg Mellegård **Medverkande detta nummer** Anders Perstrand, David Dahlberg, Thomas M. Johansson **Address** Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm **Telefon** 08-672 60 50 **Fax** 08-672 60 01 **E-post** accent@iogt.se **Webbplats** www.accentmagasin.se **IOGT-NTO:s förbundsansli** tel: 08-672 60 00, Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38, Stora Essingen, Stockholm, www.iogt.se **Prenumeration (225 kr/år)** och **adressändring** 08-672 60 38, prenumeration@iogt.se, fax: 08-672 60 01 **Annonsbokning** Display Umeå, Gunilla Johansson, 090-71 15 04, gunilla.johansson@display-umea.se **Tryck** V-TAB, Vimmerby **Obeställt material** Tidningen svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material. **Lagring** Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering.
I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

TS-kontrollerad upplaga 2009 39 600 ex **ISSN** 0345-0406. Medlem i Sveriges Tidskrifter.

"Det går inte att lägga boken ifrån sig"

Maja är kriminalreporter på lokaltidningen. Hon är den ambitiösa journalisten som medlidande och med stor ömhet skriver om missbrukare och deras stackars anhöriga. Nu är hon själv en av de drabbade. Hennes son Jonathan är försvunnen. Med stor sannolikhet tar han droger, tunga droger. Den första helgen efter försvinnandet blir ohygglig. Socialjouren är inkopplad, polisen likaså. Tillvaron gungar. Hur kunde det bli så här?

"Min älskade unge är en bok som berör rakt in i hjärtat. Maja har en förmåga att se det lilla hoppet, även om det är flämtande svagt. Hennes kristna tro ger en andningspaus när hela livet är i kaos. Även om ämnet är tungt, går det inte att lägga boken ifrån sig. Det är omöjligt att inte lida med Maja och hennes närstående som tvingas se en älskad tappa fotfästet så totalt, men Maja är en stark person som vägrar ge upp hoppet. När marken gungar under fötterna är det kärleken som bär. Kärleken är starkare än döden." – Norra Skåne

Min älskade unge är en drabbande, rå och ömsint berättelse om en mammas obändiga kärlek till sin son, om hoppet som aldrig riktigt vill ge vika och föräldraskapets glädje, kamp och gränser. Det är också historien om en pojkes omväg till vuxenlivet. Trots det allvarliga ämnet skriver Maja Ögren Andersson många gånger med glimten i ögat.

198:-

► Beställ direkt!

Telefon: 019-16 54 10 vardagar kl 9-12, 13-16

E-post: order@marcusforlag.se

Webbplats: www.marcusforlag.se

MARCUSFÖRLAG

Beställ 4
- betala för 3

GÄLLER HELA VÅRT SORTIMENT
TILL OCH MED 2010-12-31

Nytt ungdomscafé i Hudiksvall

VERKSAMHET Nu ska den oinreda källarlokalen i IOGT-huset på Trädgårdsgatan i Hudiksvall antligen byggas om till ungdomsverksamhet. Projektet har länge legat i startgroparna, men först efter ett ja från kommunen och Boverket är det alltså nu grönt ljus att skicka in en bygglovsansökan och dra igång bygget.

Planerade verksamheter är bland annat läxläsning och ungdomscafé, enligt Börje Edoff, ordförande för föreningens fastighetsstyrelse. Men tanken är att ungdomarna själva ska komma med förslag och få vara med och påverka vad källaren ska användas till. Primärt är dock att skapa funktionsdugliga lokaler.

Källarprojektet kommer att kostar cirka en miljon kronor. Pengar kommer från Boverket, kommunen samt föreningen, som skjuter till 200 000 kronor.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

”

Att hävda att rätten att ta droger är en mänsklig rättighet är fel. Vi kommer inte att vara tysta på den internationella arenan.

Barn- och äldreminister Maria Larsson i sitt tal på mässan Drogfokus om den legaliseringsväg som drar fram i världen.

FOTO: PONTUS LUNDQVIST / SCANPIX

Barn- och äldreminister Maria Larsson (KD) vill förbättra samarbetet mellan de olika ANDT-områdena genom en gemensam strategi.

Ny strategi för ANDT-området

Långsiktighet och samarbete ska prägla arbetet på alkohol-, narkotika-, dopning- och tobaksområdet under kommande mandatperiod. Det säger barn- och äldreminister Maria Larsson.

POLITIK I regeringens budget för 2011 har närmare 257 miljoner avsatts för alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobakspolitiska åtgärder. Lika mycket pengar ska ges årligen under fyra år framåt. – Vi måste ha en långsiktighet och uthållighet i de här frågorna, säger barn- och äldreminister Maria Larsson, som är ansvarig för ANDT-frågorna.

En gemensam strategi för arbetet med alkohol, narkotika, dopning och tobak som ska gälla under de kommande fem åren ska skrivas av regeringens ANDT-sekretariat. Strategin ska läggas fram före årsskiftet till riksdagen

innan årsskiftet, som ska fatta beslut i februari.

– Kopplingarna är så starka mellan de här områdena. Det är nästan ingen som testar narkotika i nyktert tillstånd, säger Maria Larsson.

Tanken med att införa en gemensam strategi är att insatserna lättare ska kunna samordnas. Speciellt på länsnivå där myndigheter som polis, kommun, skola och socialtjänst i större utsträckning kan samarbeta och ha koll på vad var och en gör.

ANDT-sekretariatet har bett olika representanter att komma in med synpunkter inför framtida

gandet av strategin. IOGT-NTO har fört fram att stora resurser bör satsas på alkoholområdet.

– Det krävs jättestora insatser på alkoholområdet eftersom det är där problemen är som störst, säger Anna Carlstedt. Sedan tycker vi att det är viktigt att de ideella organisationerna får bra förutsättningar eftersom vi gör väldigt mycket.

Vilka områden som kommer att prioriteras eller hur budgeten ska fördelas under de kommande åren är inte klart ännu. Regeringens ANDT-sekretariat väntas komma med besked inom kort.

– Vi hoppas att de håller fast vid hörnstenarna; att alkohol ska vara dyr och svår att få tag på. Regeringen gjorde lite oroande insatser under förra mandatperioden och luckrade upp den svenska alkoholpolitiken, tyvärr.

JOANNA WÄGSTRÖM

Förebyggande: Nyktra stipendier utdelade i Ryd

Stiftelsen Veberyd har äntligen haft sin första stipendieutdelning till elever som hållit sig drogfria fram till 18-årsdagen. 15 elever blev 10 000 kronor rikare.

BISTÅND 15 elever skrev som 13-åringar på ett kontrakt hos rektorn där de lovade att inte röka eller använda droger under sin skoltid. Det är nu dessa elever som blir 10 000 kronor rikare. Drygt 200 elever har under de fem år Veberydsstiftelsen funnits skrivit på för nykterhet och kommande år kommer samtliga att tilldelas stipendium.

Stiftelsen grundades av Verner och Berit

Eriksson för fem år sedan. De satsade 3 miljoner kronor av eget kapital och ville skänka avkastningen till drogfria elever i Anderstorps socken.

– Vi har barn, men inga barnbarn. Därför ville vi göra en insats för alla barn på orten som håller sig nyktra under sin skoltid, säger Verner Eriksson.

Dessvärre satte Skatteverket krokben för paret. Trots att stiftelsen arbetar ideellt för drogfrihet vill man beskatta avkastningen. Skattetvisten är till dags dato ännu inte löst, men är under utredning.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Verner och Berit Eriksson omgivna av de femton stipendiaterna som får vardera 10 000 kronor som tack för att de hållit sig nyktra under hela sin skolgång.

FOTO: PRIVAT

Ica vill servera alkohol i butiken

UTSKÄNKNING Ica Kvantum i Liljeholmen i Stockholm har ansökt om tillstånd att servera alkohol. Stadsdelsförvaltningen anser att butiken bör få avslag på sin ansökan, men ännu är inte ärendet avgjort.

Icabutiken vill servera starköl, vin och spritdrycker i sin delikatess- och charkuteri-disk, som även har en serveringsdel med 22 sittplatser.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning, som har fått ansökan på remiss, anser att alkoholservering i Icabutiken skulle med-

föra fler nackdelar än fördelar och att butiken därför bör få avslag på sin ansökan.

"Det finns en risk att butikens personal inte kan överblicka att alkohol inte överläts/langas och att minderåriga får tillgång till kvarvarande slattar i glas på bordet", skriver stadsdelsförvaltningen bland annat i sitt yttrande.

Ärendet går nu vidare till stadens socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnd, vars tillståndsutskott avgör frågan.

JENNY STADIGS

KOMMENTAREN

Folk är smartare än så

Människorna i Kalifornien röstade nej till att legalisera marijuana. Det är inte så konstigt egentligen. För trots att marijuana sålts som medicin i butiker på gatorna sedan 14 år tillbaka och att cirka 3,5 miljoner Kalifornienbor röker marijuana mer eller mindre regelbundet så förstår folk att drogen inte kan lösa några av de problem som Kalifornien brottas med.

Legaliseringsivrarna har försökt tuta i människor att legaliseringen ska lösa Kaliforniens ekonomiska problem. Att folk ska få tillbaka sina jobb och att budgetunderskottet ska lösas. Men inte ens med de mest positiva uppskattningarna av hur mycket skattemedel som försäljningen av cannabis skulle kunna dra in hade det blivit verklighet. Det förstår folk.

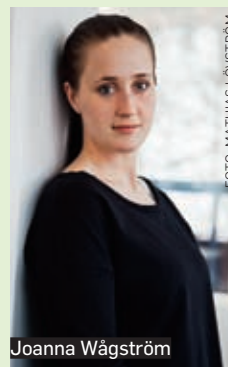
Sedan har de hävdad att laglig marijuana i Kalifornien skulle försvaga den mexikanska maffian ekonomiskt, knarkkartellerna skulle tappa 60 procent av sina intäkter från marijuana. Knarkvåldet skulle minska. Men att legalisera en drog, i en stat, i ett land, i världen slår ut inte ut maffian. Det förstår folk.

I Kalifornien är det vanligare att den latinska och svarta befolkningen grips av polisen för marijuana-innehav än den vita. Trots att andelen vita som röker marijuana är större. Lösningen på problemet skulle enligt proposition 19-förespråkarna vara att legalisera marijuana. Men att polisen cirkulerar i fattiga områden och griper människor där istället för hos den vita medelklassen beror inte på att marijuana är olagligt. Det förstår folk.

Richard Lee, en av författarna till proposition 19, har redan utlovat att de ska komma tillbaka med ett nytt förslag till valet 2012.

Mitt råd till dem inför kommande kampanj är att argumentera med sanningen. "Vi vill legalisera cannabis för att vi tycker att det är roligt att röka och alla borde få göra det utan att bli störda av polisen."

JOANNA WÅGSTRÖM, REPORTER PÅ ACCENT

Joanna Wågström

FOTO: MATHIAS LÖVSTRÖM

”

Man ska ha respekt för alkoholen, den ställer till alldeles för mycket jävlighet.

Tommy Körberg till Expressen om nya skivan "Songs for drinkers and other thinkers".

20-åring polis-chef i knarkets Mexiko

Jobbet som polischef i den våldsdrabbade staden Praxedis Guadalupe Guerrero fick bara en sökande, 20-åriga Marisol Valles, mor och student.

KNARKKRIGET Nu är hon fast besluten att bekämpa knarkmafian. Hon blir chef över 19 poliser i en kår där flera redan har dödats i det blodiga knarkkriget som sedan flera år härjar i främst de norra delarna av Mexiko. I Praxedis mördades åtta personer på bara en vecka. Men Marisol säger att hon inte tänker låta sig skrämmas.

– Vi i Mexiko är alla rädda nu. Men vi kan inte låta rädslan besegra oss. Jag tar risken då jag vill att min son lever i ett annat sorts samhälle än det vi har i dag. Jag vill att människor ska kunna röra sig fritt utan rädsla, så som det var förr, säger Valles.

Hon är modig, men tar en stor risk. Hittills har minst 30 000 människor dödats i knarkkriget i Mexiko. Och högre tjänstemän inom polisväsendet är särskilt utsatta.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Utredaren: Ja till gårdsförsäljning

Gårdsförsäljning av vin och öl kan snart bli verklighet i Sverige. Regeringens utredare Lotty Nordling kommer att lägga det som förslag till riksdagen, enligt ett uttalande i tidningen Riksdag och Departement.

POLITIK – Vi kommer med ett förslag där vi säger ja till gårdsförsäljning. Exakt hur det ser ut kan jag inte gå in på ännu, säger hon till tidningen.

Frågan om gårdsförsäljning av lokalproducerad alkohol har utretts en gång tidigare. Regeringens utredare kom då fram till att gårdsförsäljning inte går att förena med Systembolagets detaljhandelsmonopol enligt EU-rätten. Men enligt Lotty Nordling är det möjligt.

– Folk utgår felaktigt från att det inte går att förena gårdsförsäljning med det svenska alkoholmonopolet, säger hon till tidningen Riksdag och Departement.

Till Accent säger hon att hennes ambition är att lägga ett förslag om att tillåta gårdsförsäljning men att ingenting är klart.

– Jag kan bekräfta att det är min ambition men ingenting är klart förrän det är klart. Förslaget lämnas över vid årsskiftet, då får ni se hur det ser ut.

Maria Larsson, barn- och äldre-minister som är ansvarig för alkoholfrågor vill inte kommentera Lotty Nordlings förhandsbesked.

– Det är ganska ovanligt att en utredare är ute och pratar innan utredningen är klar. Jag har inte sett något förslag ännu så jag vill inte kommentera det, säger hon och förklarar att regeringen är överens om att införa gårdsförsäljning om det inte hotar Systembolagets monopol.

Att Sverige får ha ett Systembolag, som är ett hinder för den fria konkurrensen inom EU, är ett undantag. Om lokala alkoholtillverkare får sälja sina produkter utanför Systembolaget kan EU komma att ifrågasätta Sveriges monopol, vilket i förlängningen

kan hota Systembolaget.

– Jag tror inte att franska och italienska vinbönder kommer att acceptera att svenska producenter får sälja sina produkter utanför Systembolaget medan det inte är tillåtet för dem, säger Anna

Carlstedt som är ordförande för IOGT-NTO. Det ska bli intressant att se vad EU säger om det här.

Det finska exemplet, där man i dag kombinerar sitt alkoholmonopol med gårdsförsäljning av vin, har blivit ifrågasatt av ledamöter inom EU-kommissionen.

– Antagligen kommer man i Sverige att chansa

och införa gårdsförsäljning till det höga priset att vi förlorar Systembolaget.

Hela vitsen med Systembolaget är ju att hålla privata vinstintressen borta, säger Anna Carlstedt.

Hur Sverige ska förena monopol med gårdsförsäljning utan att strida mot EU-rätten vill Lotty Nordling inte gå in på i dagsläget.

JOANNA WÅGSTRÖM

Lotty Nordling

FOTO: IVICA PRGOMET

► Så gick det med gårdsförsäljningen i Finland

EU-kommissionen har, tvärt emot vad som förts fram i den svenska debatten, aldrig godkänt Finlands gårdsförsäljning av vin. Kommissionen har vid flera tillfällen via brev ställt frågor till Finland angående försäljningen men har hittills låtit den pågå.

Nu när Finland även vill sälja

likör har EU-kommissionen satt ner foten. I ett brev som generalsekreteraren Catherine Day skickade till ansvariga i Finland den 23:e mars framgår det tydligt att likörförsäljning inte skulle tillåtas av kommissionen.

"Ett sådant undantag för att kringgå det statliga monopolet,

enbart för lokalt producerad fruktlikör och inte för liknande produkter från andra medlemsländer, skulle helt klart stå i strid med artikel 34 [...] Kommissionens avdelningar skulle motsätta sig att de anmälda ändringarna av Finlands alkohollag antas", skriver hon i brevet.

FOTO: LINN HEIEL EKEBORG

Ida Blom, Angelica Lövdal och Arvid Leimar samlade in pengar till Världens Barn. – Det är roligt att det fungerar och att det kommer in pengar. Man blir vänligt bemött och folk som ger är väldigt trevliga, säger Arvid.

Nyktra drycker smakprovades

På temat "Det goda värdska-pet" bjöd Ann-Louise Friberg från föreningen Fruktdrycker in medlemmar från IOGT-NTO och MHF till en festlig kväll med avsmakning av både mat och dryck.

ALKOHOLFRITT Runt 25 personer från hela Värmland anmälde sig till kursen som gick av stapeln den 19 oktober. Tanken med provningen av alkoholfria drycker var att sprida kunskap om vad man kan bjuda sina gäster på om man vill ha en helnykter fest. Ett stort antal drycker – vitt och rött, aperitifer och bubbel – inhandlades på både Systembolaget och i den lokala butiken. Dryckerna provades i samband med en fingerad 50-års-skiva där det bland annat bjöds på små entréer och oxfilé. Mest populär blev den helt alkoholfria julglöggen, som spetsades med lite bubbel. Men kursen handlade inte bara om alkoholfria drycker utan även om hur man kan tänka som värd vad gäller dukning och dekorationer. Exempelvis en utlagd bok kan ge uppslag till samtal mellan gästerna.

– Tanken var att inspirera till ett gott värdska-pet på alla plan, och det handlar ju inte bara om dryckerna, säger Solveig Jansson, som hjälpte till att arrangera kursen.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Insamling: Världens Barn slår rekord med 83 miljoner

Nu är Världens Barn-kampanjen 2010 över. Resultatet av insamlingen blev hela 83 miljoner kronor, vilket är mer än någon vågat drömma om, enligt Rosmarie Strasky, ansvarig för Världens Barn på IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institut.

BISTÅND Riksinsamlingen – de 45 000 frivilliga ute i landet – drog i år in 40 miljoner kronor med hjälp av fantasifulla och engage-

rande insamlingsaktiviteter. Bäst i landet var Sorsele kommun som drog in 117 kronor per invånare. IOGT-NTO:s medlemmar har varit duktigt aktiva. I Öjebyn samlade man in drygt 10 500 kronor och på Gotland över 11 000. Eleverna på Wendelsbergs Folkhögskolas Projektbildarutbildning har totalt samlat in dryga 10 000 kronor bland annat genom bössinsamling och företagssponsring.

Rosmarie Strasky är nöjd och

imponerad. Rädslan fanns att katastroferna i Haiti och Pakistan skulle minska resultatet.

– Men det fanns en fantastisk givarvilja kvar! Personligen tror jag också att SVT:s ökade satsning betydde mycket, säger Rosmarie Strasky.

Världens Barn-kampanjen har funnits i tolv år och har hittills dragit in en miljard kronor till barn runt om i världen.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Bowlinghall vill servera alkohol

UTSKÄNKNING Bowlingcity i Jönköping vill ha permanenta rättigheter att servera alkohol i sin restaurang. Fritidsnämnden säger nej, eftersom bowlinghallen ligger i kommunens lokaler och dessutom i närheten av en skola. Men hallägaren Per-Anders Hörlin ger inte upp. Nu ligger frågan hos socialnämnden som i

november ska ta ställning till om han får sina rättigheter eller inte. Han menar att serveringsrättigheter kan vara avgörande för hallens överlevnad, då klubbspel minskar och nöjesspel ökar. Genom att

servera vin och öl får man fler kunder är hans teori. Han tror dock inte att bowlinghallen kommer att utvecklas till en pub. Det enda han vill är att erbjuda kunderna möjligheten att ta en öl i samband med bowlingen.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

15

olika former av syntetiska cannabinoider har hittills klassats som hälsofarlig vara eller narkotika i Sverige.

Afrikansk anti-drogplan sjösatt

34 afrikanska länder har sjösatt en handlingsplan för hur narkotika och organiserad brottslighet ska bekämpas. Narkotikalagstiftningen ska harmoniseras och varje land ska avsätta en del av sin budget för kampen mot narkotika.

POLITIK På mötet konstaterades att narkotikasmugglingen ökar och att inkomsterna från olagliga aktiviteter stör vissa ekonomier och destabiliserar vissa afrikanska länder, enligt ett pressmeddelande från UNODC.

De regeringar som deltog på mötet kom bland annat överens om att narkotikalagstiftningen ska harmoniseras och att varje land ska öronmärka en viss andel av den nationella budgeten för kampen mot narkotika. Länderna ska även exempelvis införa minimumstandarder för narkotikamissbruksbehandlingar, göra mer för att kontrollera kemikalier som används vid tillverkning av narkotika, forska mer om narkotika samt förbjuda cannabisodling.

JENNY STADIGS

Om ni vill kan jag komma med tips hur man fixar en rolig kväll utan alkohol.

Vidar Aronsson, ordförande UNF, på öppna scenen till arrangörerna av mäs-san Drogfokus som sålde alkohol vid banketten på konferensen.

FOTO: ANNAKARIN DRUGGE

Två av tre vill ha kvar Systembolaget

Systembolagets alkoholförsäljning ökade marginellt under tredje kvartalet, +0,1 procent omräknat i ren alkohol jämfört med samma period ifjol. Stödet för monopolet är starkt, hela 66 procent av tillfrågade vill ha kvar Systembolaget och dess monopol.

ALKOHOL Stödet för Systembolaget, som mätts av Sifo under juli till september, är den högsta kvartalssiffran någonsin. Två av tre stöder monopolet.

– Det är glädjande att svenska folket uppskattar den service och det sortiment som Systembolaget erbjuder och även inser vikten av att alkohol säljs under ansvarsfulla former, säger Systembolagets presschef Lennart Agén.

Utbildning och ålderskontroller har setts över sedan några systembutiker sålde alkohol till

omyndiga ungdomar i Östergötland i september vid provköp på SVT:s uppdrag. "Olyckliga misstag som inte får hända", som Agén uttrycker det för Drugnews.

Vad gäller alkoholförsäljningen senaste kvartalet, så var det bara vin som ökade, +2,6 procent, medan sprit minskade 3,3 procent, starköl –0,8 procent och cider/blanddrycker –0,5 procent. Totalt +0,1 procent för totala alkoholförsäljningen under perioden.

Försäljning av alkoholfria drycker ökar mest, senaste kvar-

talet hela +36,4 procent. Men kvantiteten är ännu liten, (under kvartalet såldes 386 000 liter alkoholfritt, jämfört med exempelvis 48,8 miljoner liter vin).

– Det är roligt att fler väljer alkoholfritt, mest säljs mousserande drycker och alkoholfritt öl. Vi kommer att utöka sortimentet framöver, exempelvis med svensk äppelcider och juicer, säger Lennart Agén.

Hittills i år har alkoholförsäljningen på Systembolaget ökat 1,4 procent, omräknat i ren alkohol. Men enligt alkoholforskarna på Sorad, Stockholms universitet, låg totala alkoholkonsumtionen i stort sett stilla under första halvåret 2010. Systembolagets ökade försäljning balanseras av att smuggling och hemtillverkning minskat.

DRUGNEWS/SL

NBV:s förbundsrektor skrev avtal med Pool Media

Uppdrag Granskning avslöjade nyligen att företaget Pool Media, som Accent tidigare granskat, tjänar miljoner på att sälja Hem och Skolas kampanjer. Av de 42 miljoner som Pool Media fick in till kampanjerna förra året stannade nästan 34 miljoner kvar hos bolaget.

NARKOTIKA Ulf Eriksson är förbundsrektor på NBV sedan 2010. Han var förbundsordförande för Hem och Skola samt ordförande för bolaget Hem och Skola Utveckling i Sverige AB 2007, när avtalet med Pool Media skrevs om.

Hur såg avtalet ut då?

– Pool Media fick 80 procent av intäkterna och avtalet sträckte sig till någonstans 2012 eller 2013. Jag tyckte att det var ett dåligt avtal. Hade jag suttit med från början så hade jag inte blanda kommersiell verksamhet med

ideell verksamhet.

Du var med och förhandlade om avtalet, det nya avtalet gäller till 2027, varför gick ni med på det?

– Pool Media var ganska kalla när vi ville ändra det gamla avtalet. Det enda vi hade att förhandla med var tid.

Hur ser det nya avtalet ut?

– Betydligt mer pengar går till Hem och Skola än vad som visades i Uppdrag Granskning. De pratade om det gamla avtalet.

Men enligt förra årets årsredo-

visning gick 80 procent fortfarande till Pool Media?

– Det ser ut så men det beror på att de tar en stor del av kostnaderna för kampanjerna. Förut särredovisades de kostnaderna men så är det inte längre.

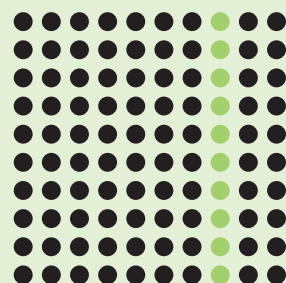
Hur tänkte du kring att den största delen av sponsorernas pengar går till Pool Media?

– Självklart önskar jag att mer av intäkterna från kampanjerna gick direkt till Hem och Skola men som sagt, vi fick göra bästa möjliga av de förutsättningar vi hade.

Vilka problem ser du med det här avtalet?

– Problematiskt är det att det kom till från första början. Men resultatet har blivit att Hem och Skola har två kampanjer som är jättebra. Dessutom skulle Hem och Skola få svårt att överleva utan intäkterna från kampanjerna.

JOANNA WÄGSTRÖM

10 % av männen i åldern 16–29 år i Sverige har använt cannabis det senaste året, enligt den Nationella folkhälsoenkäten 2010.

Nystart för bingo i Himle

Nu är lokalfrågan för IOGT-NTO:s bingo i Varberg löst.

VERKSAMHET Nya bingolokalen blir Tvååkers Medborgarhus som är ett Folkets Hus, dessutom med lite anknytning till IOGT-NTO. Det var nämligen IOGT-logen i Tvååker som i början av 1900-talet drev på bildandet av Folkets Hus-föreningen.

Första bingokvällen i nya lokalen gick av stapeln tisdagen den 5 oktober och drog många nyfikna bingofantaster. 200 personer kom, vilket var en ökning på 13 procent. Leif Arne Gustavsson, bingoansvarig, är nöjd.

– Om det berodde på att vi bjöd på kaffe och kanelbulle, nyfikenhet eller att "tappade" kunder hittat tillbaka återstår att se, säger han.

Bakgrunden till lokalbytet är att Björkgården i Himle, där IOGT-NTO haft bingo på tisdagar sedan 1987, nu måste användas till annan verksamhet. Det har fastighetsägaren Fun City bestämt.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Ska IOGT-NTO byta namn till IOGT?

Diskussionen om IOGT-NTO:s namn blossar upp då och då. För femton år sedan på kongressen bestämdes det att NTO-delen av namnet skulle tas bort om nästkommande kongress instämde. Det gjorde den inte och namnet förblev oförändrat. Men de som var för och emot att byta namn då, hur ser de på saken idag?

EMOT

Bengt Isaksson, förening 306 Fridsam, Vetlanda

"Det jag är emot och var emot då är att kalla organisationen bara IOGT och inte NTO. Vi var två

organisationer som gick ihop. Det är många som kommer från NTO som tycker att det är viktigt.

Men jag är inte emot ett namnbyte. Jag vill ha ett bra namn som är lätt att förstå. När man säger IOGT-NTO så säger det ingenting. Vi föreslog Sober då på kongressen men det tyckte de inte om."

FÖR

Annica Söderholm, förening 2939 Ledstjärnan, Boden

"Jag var för att byta namn till IOGT eftersom det är kortare och enklare. Men helst skulle jag vilja

att namnet byttes ut helt. IOGT-NTO är krångligt och lite förlegat. Folk förstår inte vilka vi är eller vad vi gör när de hör namnet. I längden skulle organisationen vinna på att ha ett namn där folk direkt förstår vad det handlar om."

Fortsatt alkohol efter 02 i Norge

SERVERING Det blir ingen begränsning av serveringstiden av alkohol i Norge. Efter usla opinionssiffror och interna påtryckningar drar nu regeringen tillbaka sitt förslag om att ingen alkohol får serveras på krogen efter klockan två på natten. Minst tre av premiärminister Jens Stoltenbergs kamrater i Arbeiderpartiet gick emot förslaget i september – och enligt utsago finns det många fler som är av samma uppfattning: Även fortsättningsvis ska alkohol kunna serveras efter 02 på norska krogar.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Visst använder sig Gud av sin skapelse, och jag tror att hon har skapat även druvjuice.

Karin Långström Vinge (FISK) till Kyrkans tidning efter att kyrkomötet valt att avslå förslag om alkoholfritt nattvardsvin.

Studie: Flytta alkoholvården från socialen

Nästan nio av tio svenskar anser att alkoholvården bör flyttas från socialtjänsten till hälso- och sjukvården. En av huvudorsakerna är att det anses stigmatiserande att söka sig till socialtjänsten. Det visar en ny studie på Karolinska Institutet.

VÅRD Merparten av alla alkoholproblem uppstår bland mäniskor med en ganska välordnad tillvaro, och de flesta av dessa är inte beredda att söka sig till socialtjänsten för hjälp med sina problem. Det menar Sven Andréasson, docent och överläkare på Institutionen för folhälsovetenskap på Karolinska institutet och expert i alkohol- och narkotikafrågor på Folkhälsoinstitutet.

Enligt ett forskningsprojekt på Karolinska institutet som Sven Andréasson leder uppgår 88 pro-

cent av 3 000 tillfrågade svenskar att hälso- och sjukvården istället bör ta hand om alkoholvården.

Fokusgruppsamtal med ett hundratal personer med uttalade alkoholproblem visar dessutom att många är helt ointresserade av att söka vård, trots att de anser sig dricka för mycket.

"En viktig anledning var att man tog avstånd från de begrepp som används såväl inom vården som i den allmänna debatten. Framför allt accepterar man inte att bli etiketterade som "missbrukare".

Sven Andréasson

FOTO: SOPHIE MALMROS/SÖNCE MEDIA

Detta är ett begrepp som rymmer starka negativa värderingar, förknippas med social marginalisering och markerar avståndstagande. Det bidrar i hög grad till att alkoholproblem förblir dolda så länge som möjligt", skriver Sven Andréasson.

De flesta av deltagarna i fokusgrupperna är medvetna om var de kan få hjälp för sina alkoholproblem, men de vill inte uppsöka dessa vårdinstanser eftersom de inte uppfattar sig som en del av målgruppen där.

Ungefär en miljon svenskar dricker mer än vad som är bra för deras hälsa och ungefär 300 000 av dem har utvecklat alkoholberoende – men bara 50 000 av dessa nås i dag av behandling, enligt Sven Andréasson.

JENNY STADIGS

Missbrukare steriliseras mot betalning

En amerikansk frivilligorganisation har nu för första gången fått en brittisk narkotikamissbrukande man att sterilisera sig mot betalning. För besväret fick han 200 engelska pund, drygt 2 000 svenska kronor.

NARKOTIKA Mannen som gick med på ingreppet säger att han länge funderat på att sterilisera sig, eftersom han inte anser sig kapabel att ta hand om eventuella barn efter 15 års tungt missbruk. Betalningen fick honom att ta steget.

Kvinnan bakom projektet, amerikanskan Barbara Harris, berättar att tanken med är att förmå missbrukan-

de män och kvinnor att ta sitt ansvar och inte sätta barn till världen. Hon har egen erfarenhet av konsekvenserna, då hon adopterat fyra barn till en missbrukande kvinna.

Projektet möter dock kritik av engelska frivilligorganisationer, som menar att det finns bättre sätt att få missbrukare att undvika graviditeter. Exempelvis genom information och hjälp till preventivmedel.

Sterilisering mot betalning har gjorts på tusentals narkotikamissbrukare i USA sedan projektet startades 1997.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: KEITH FERRIS

900 miljoner till förebyggande arbete utan mätbar effekt

Staten har under det senaste decenniet delat ut 900 miljoner kronor till alkoholförebyggande åtgärder för barn och ungdomar på lokal nivå. Men pengarna har inte haft någon effekt på ungas alkoholkonsumtion. Det fastslår Riksrevisionen i en ny rapport.

POLITIK Pengarna har gått till kommuner, ideella organisationer och andra aktörer som jobbar med frågan. Enligt rapporten var det endast 20 procent av kommunernas projekt som haft inverkan på ungdomars konsumtion. Ingen

av de ideella organisationerna som jobbar med alkoholfrågor kunde påvisa att deras arbete haft någon effekt.

– Riksrevisionen har missförstått folkrörelsernas arbete. Vi jobbar inte på det sättet att man riktar in sig på en målgrupp och bestämmer att vi ska uppnå den eller den procenten. Därför går det inte heller att mäta effekterna. Men det vi gör har stor betydelse, säger Mats Gunnarsson som är generalsekreterare på Landsrådet för Alkohol och Narkotikafrågor (SLAN).

Många projekt har varit inrik-

tade på att förändra ungdomars attityder till alkohol. Trots att sådana insatser oftast inte har någon effekt. Medan det lokala tillsynsarbetet för att se till att ungdomar inte får tag på alkohol brister. Något som Riksrevisionen kritiserar i sin rapport.

– Kommunerna vill hellre satsa på information än tillsyn. Riksrevisionen är väldigt tydliga med att tillsynsarbetet behöver förbättras. Jag hoppas att staten nu skärper tillsynen av tillsynen, säger Mats Gunnarsson.

JOANNA WÄGSTRÖM

Ludwig Aholt

HALLÅ DÄR!

Ludwig Aholt

som är vd på Miljonlotteriet om tv-satsningen Lyckohjulet som har lagts ner efter en säsong.

Vart har Lyckohjulet tagit vägen?

– Vi har valt att inte gå vidare med programmet. Vi körde 100 program i våras och sedan lade vi ner.

Vad var det som hände?

– Främsta orsaken var att vi inte fick tillräckligt med tittare. Det var ingen katastrof men tittarunderlaget nådde inte upp till våra målsättningar.

Hur många tittade?

– Det var ungefär 600 000 tittare i veckan efter att programmet hade bytt kanal. Det var inte unika tittare, utan samma personer tittade på flera program i veckan. Vår målsättning var 1 miljon tittare.

Varför var det så få som ville se programmet?

– Så är det för många tv-satsningar. Det har varit en period nu där många tv-program har haft svårt att leverera tittare. Varför Lyckohjulet inte lyckades är svårt att sätta om. Det kan ha varit programmet utformning, tiden det sändes på eller något annat.

Var satsningen en flopp?

– Nej. För Miljonlotteriet gav det under våren en bra merförsäljning. Och kännedomen om Miljonlotteriet har aldrig varit så hög som den var just då.

JOANNA WÄGSTRÖM

FOTO: JOANNA WÄGSTRÖM

Populärt monter mot alkohol. IOGT-NTO:s utställning på mässan Drogfokus i Örebro var populär. Helena Bergkvist och Bo Högstedt delade ut knappar och informerade om IOGT-NTO:s satsningar antilangningskampanjen "Tänk om" och alkoholrådgivningsnumret.

Gömda bakom rollerna

I Accents reportage om vuxna barn till missbrukare får du möta fyra personer som alla antagit olika roller för att klara uppväxten. Läs deras berättelser om hur rollen de spelat påverkat deras liv.

TEXT **JOANNA WÅGSTRÖM** FOTO **NICKE JOHANSSON OCH LINNÉA PETTERSSON**

Tusentals barn i Sverige växer upp med föräldrar som missbrukar alkohol eller andra droger. De brukar kallas för de glömda barnen. De växer ofta upp med oro inombords och lär sig tidigt att tränga undan sina egna behov och känslor. Det gäller inte bara barn i missbruksfamiljer utan också de som växer upp i familjer med andra dysfunktionella beteenden som våld och psykisk sjukdom.

För att överleva, stänga av, dämpa eller underlätta tar de ofta på sig en roll. En mask, ett skydd gentemot omvärlden. De här rollerna brukar kallas clownen, tapetblomman, rebellen och hjälten.

Clownen håller avstånd genom att skämta om allt. Familjens lustigkurre, skolans roligaste, lättar upp stämningen, får alla att skratta och

förhoppningsvis glömma det hemska.

Hjälten går och handlar mat när kylan är tom. Plockar och städar. Familjens stolthet, skolans duktigaste.

Rebellen vänder alla taggar utåt. Skolkar, skriker, bråkar. Familjens svarta får, skolans bråkstake.

Tapetblomman, försöker att inte synas. Drar sig undan, håller sig på sitt rum, där man inte är i vägen för andra.

Genom livet är det vanligt att rollerna förändras och byts ut. Den som var en tapetblomma som barn kan bli en rebell i tonåren.

Rollerna formar personen, beteenden blir inlärd och försvarsstrategierna går på rutin. Men det går att bryta sina mönster och förändra sitt liv.

BJÖRN LANEFELT
CLOWNEN

NATHALIE LUND
TAPETBLOMMAN

PÄR CARLSSON
HJÄLTEN

KRISTINA ERIKSSON
REBELLEN

Alla skrattar utom clownen

BJÖRN LANEFELT VAR CLOWNEN

Björn Lanefelt bar på en hemlighet när han var liten. Pappa var alkoholist. Men det var aldrig någon som förstod. I skolan var Björn den roliga killen som fick alla att skratta. Han var en clown.

- Det var ett utmärkt sätt att få distans upptäckte jag. Det var aldrig någon som frågade hur jag mådde, säger han.

Historien börjar i södra Sverige på sjuttioalet. Björn Lanefelt, hans bror och mamma och pappa lever ett vanligt liv, i ett vanligt hus, i Skene.

Pappa jobbar som lärare, är välutbildad, kulturell och smart. Mamma jobbar som dagmamma. Varje sommar åker familjen till sommarhuset i Skanör. Barnen badar och leker på dagarna. Vid middagsbordet samtalar man om vardagliga saker. Pappa dricker öl.

- Det var först när jag var 15 år som jag förstod att pappa drack. Jag insåg att det kanske inte var normalt att ställa bilen hela sommaren eller att pappa somnade varje kväll.

Björn slutade ta hem kompisar. Stängde av och började spela en roll.

- Jag har alltid varit rolig men på högstadiet blev det en roll. Till slut förväntade sig alla att jag skulle vara rolig och ingen tog mig på allvar någon gång.

Björn använde sig av ironi. Från början gjorde han sig rolig på andras bekostnad men med åldern övergick han mer till att skämta om sig själv. Hemma drack pappa mer och mer.

- Ju mer pappa drack, desto mer behövde jag en strategi. Det var så roligt att vara ironisk. Jag kunde vara riktigt stygg. Och det var effektivt, jag kände ingenting.

I dag försöker Björn att inte skämta längre. Även om det är svårt.

- Fortfarande som vuxen om jag känner mig trängd skämtar jag. Jag undviker situationer där jag behöver vara clownen. Men ibland slår det igenom, det bara klickar i.

Den långa vägen bort från clownen började i 20-årsåldern, när Björn för första gången berättade hemligheten, att pappa var alkoholist, för sin dåvarande flickvän. Fyra år senare berättade han den igen för en vän inom Ungdomens Nykterhetsförbund, UNF, som Björn varit med i sedan tonåren.

- Jag trodde att jag var ensam om det men då förstod jag att det finns fler. Det var skönt att förstå att man inte är ensam.

Fortfarande drack pappa, mer och mer för varje dag.

- Jag har själv aldrig druckit men jag betedde mig som en beroende: känslokall, egoistisk och utnyttjade människor. Jag var precis som min pappa. Jag insåg när jag själv skulle få barn att så här kan jag inte vara.

Genom arbetet i UNF, utbildningar, möten med andra vuxna barn och många lästa böcker i ämnet började Björn bryta sina mönster.

- Clownrollen var lysande, man slapp känna allt. Men den var inte lysande att bryta. Det svåra är att jag har så mycket känslor. Förut var jag nära nollpunkten. Nu känner jag mycket mer av allt och jag får tänka mer.

I dag tackar Björn sina egna barn för att han har förändrat sitt liv.

- Tack vare mina barn blev jag tvungen att skärpa mig. Mina barn är friskare än jag. De har blivit bra trots mig, säger Björn. Ett skämt slinker igenom. Det är lätt att halka tillbaka förklarar Björn. Speciellt eftersom situationen är lite jobbig.

- En nackdel med tillfrisknandet är att det är svårare att prata om det som varit eftersom jag har kontakt med mina känslor i dag.

I dag är Björns pappa död. Han slutade aldrig dricka. Jobbet som lärare behöll han fram till han gick i pension när han var 60 år, två år senare dog han.

- Den läskigaste stunden var när han dog. På ett sätt var det skönt att det var över, samtidigt förlorade jag min pappa som jag älskade. För jag älskade min pappa när han var nykter men jag hatade honom när han var full. ■

Bäst att hålla sig undan

NATHALIE LUND VAR TAPETBLOMMAN

Inte synas, inte höras, inte störa. När Nathalie Lund växte upp var hon en mästare på att hålla sig undan, att vara där fast ändå inte – som en blomma på tapeten. Men i dag tar hon plats, hörs och syns. Rollen som tapetblomma har hon lagt bakom sig.

Jag och Nathalie Lund står på en gata i Göteborg. Det är dags för intervju och Nathalie ska fotograferas men vi hittar inte lokalen. Snabbt fiskar Nathalie upp telefonen ur fickan, får fram numret och ringer.

– Fotografen kommer och möter oss, upplyser hon mig, som inte ens hunnit förstå vad som hände.

– Jag har alltid fått lita till mig själv så jag kan lösa vilken situation som helst, säger Nathalie och berättar att det är sådan hon är: effektiv, självständig, med full kontroll. Det har hon varit sedan hon var liten.

Nathalie växte upp i en familj med alkoholproblem. Som liten flicka satt hon mest på sitt rum och pysslade. Plockade och pressade löv. Fixade med sin bokmärkessamling, fantiserade om att mormor och morfar levde, målade, läste och skrev sagoböcker. Hon skötte sig själv och försökte att inte störa.

– När jag var liten fick jag alltid vänta och hålla mig undan tills det passade alla andra.

Ibland hjälpte hon mamma, smörjde in hennes fötter, gick och handlade. Kollade läget.

– Jag visste precis vad som var lättöl eller starksprit och jag kunde räkna ut hur fulla de vuxna skulle bli utifrån vad de drack. Efter en viss tid på dagen visste jag att det inte gick att prata om någonting viktigt.

Det var bättre att vara tyst. Sina egna problem höll hon för sig själv.

– I skolan blev jag retad för att jag hade eksem, det sa jag aldrig till mina föräldrar. Jag fick sköta sådant själv.

Nathalie lärde sig läsa och skriva på egen hand innan hon bör-

jade ettan. Hon gjorde alltid sina läxor samma dag hon fick dem. Hon var välvårdad, lättsam och uppskattad bland lärarna.

– Jag fick beröm för att jag var duktig. Både i skolan och hemma. Lärarna frågar aldrig hur sådana elever mår, säger hon och berättar att pappa alltid tyckt att det var viktigt att göra bra ifrån sig i skolan och gav Nathalie beröm för sådant hon presterade. Nathalie hade toppbetyg när hon gick ut nian.

Inombords bubblade oron, tänk om mamma dör när hon är ute på en resa, tänk om pappa hittar en bättre familj och väljer bort mig, tänk om, tänk om... En oro som har följt med Nathalie hela livet.

– Jag har alltid haft en oproportionerlig oro inom mig och är rädd för saker som inte har någon verklig förankring.

I dag utstrålar Nathalie självförtroende, är pratsam och öppen.

Efter att hon flyttade hemifrån och fick distans till sitt eget liv förstod hon att hon behövde hjälp och sökte sig till tolvstegsrörelsens självhjälpsgrupper för att lära sig prata om sina känslor.

– Att be om hjälp var det svåraste av allt men det var då mycket av tapetblomman släppte. Jag insåg att jag har väl visst rätt att tala om hur jag känner och ta plats som alla andra.

Att vara den tysta, snälla, hjälpsamma flickan hade blivit ett mönster som det tagit tid och frustration att bryta.

– Jag ville alltid vara så schysst mot alla och har haft svårt att sätta gränser. Det har krävts mycket övning. Än i dag kan jag ha svårt att umgås med folk utan att känna krav.

Men Nathalie har också, tack vare sin bakgrund, blivit en självständig och stark person.

– Mina föräldrar har gett mig otroligt mycket. Min pappa läste facklitteratur för mig och lärde mig mycket om världen när jag var liten. Han uppmanade mig att tänka själv och vara kritisk. Jag är duktig i min yrkesroll, det har jag fått från mina föräldrar. Min familj har hjärtat på rätt plats, men alkoholen på fel plats. ■

Hjälten fixar allt

PÄR CARLSSON VAR HJÄLTEN

När Pär Carlsson var liten sprang han till grannen och hämtade hjälp när mamma blev slagen av styvpappa. Idag är han polis och patrullerar gatorna. Pär Carlsson är en hjälte.

I en lägenhet söder om Stockholm i Alby växte Pär Carlsson upp. Han bodde med sin mamma som var hemmafru, sina styvpappor och två bröder. Pär hade flera pappor, en under sina första åtta år i livet. Sedan en annan. Sin biologiska pappa fick han höra talas om när han var 27 år. Alla pappor var alkoholister.

– Jag har aldrig varit barn. Hela mitt liv har jag känt att allting hänger på mig. Jag var den som satt och tröstade min pappa när han är grät, säger han.

Pär Carlsson hade full kontroll hemma. Kollade kylskåpet efter skolan. Stod det en flaska Explorer eller åtta öl där visste han vad som väntade.

– Allt var så allvarligt. Jag hade ingen spontanitet, det var full närvaro hela tiden, säger Pär.

Men det allra värsta var inte fyllan, det var tystnaden. Pär hata- de den tryckta stämningen, han försökte medla, göra alla glada och nöjda.

Det värsta han visste var när någon frågade hur han mädde.

– Jag visste inte hur jag mädde eller vilken musik jag gillade eller hur en snygg tjej skulle se ut. Jag hade lärt mig att inte känna efter och att det jag känner stämmer inte, säger han.

Pär var duktig. Även i skolan. Sina läxor skötte han själv. Han hade toppbetyg i högstadiet.

– Jag var extremt duktig i skolan och på idrott. Jag ville ha bekräftelse och försökte få det genom att göra bra ifrån mig.

Basketlaget och pingisföreningen hade han anmält sig till själv. Träningar och matcher innebar att han inte behövde vara hemma fem kvällar i veckan. Det var ingen som kom och tittade hur det gick.

– Idrotten har betytt allt för mig, säger han. Det var där jag hade rutiner och vuxna förebilder.

När Pär var 16 år och precis hade börjat VVS-ingenjörslinjen på gymnasiet stack mamma hemifrån och lämnade sönerna ensamma kvar i lägenheten. Pär hoppade av skolan, fixade jobb som fönsterputsare. Såg till att det fanns mat på bordet.

– Det är duktighetssyndromet. Man anpassar sig, tar ansvar och gör det som krävs.

Efter några månader kom mamma tillbaka. Pär kunde återvända till skolan, den här gången på den ekonomiska linjen. På grund av kaoset hemma gick Pär ut med ofullständiga betyg.

I dag är Pär Carlsson 37 år och inne på sin andra karriär. Efter fyra års arbete inom polisen har han avancerat till gruppchef. Polissskolan började han när han var 30. Då hade han redan gjort en nio år lång karriär inom näringslivet.

– Det tog ett och ett halvt år innan jag blev chef inom näringslivet. Det är en del av den rollen som jag haft. Det här med att vara duktig är ett ryggmärgsbeteende. Jag är väldigt driven och framåt och tar för mig. Får jag för mig att jag ska göra något så gör jag det, säger Pär.

Polisyrket var en pojkdrom som hängt sig kvar.

Polissskolan blev också den tid och plats där Pär för första gången förstod att han var uppväxt med alkoholister och att hans barndom lämnat spår inom honom och i hans egna beteenden.

Pär började träna på att inte visa sig duktig hela tiden. Han bestämde sig för att inte räcka upp handen en enda gång under utbildningen när han kunde svaret, bara när inte kunde.

– Hela mitt liv har jag levt med vetskapen att det aldrig är någon som kommer att ge mig någonting. Jag måste fixa allting själv. Det ledde till att jag inte släppte in någon. Jag fick inte göra misstag och var tvungen att hela tiden vara perfekt. Men det har också gjort mig till en fantastisk ledare som har en enorm förmåga att känna in stämningarna.

I dag är det viktigaste i Pärns liv sin egen son som är nio år.

– Jag vill att han ska kunna prata om känslor och jag engagerar mig i allt han gör. Han tycker nog att jag är rätt jobbig ibland, säger Pär och skrattar. ■

"Jag skiter i allt men det skiter jag i"

KRISTINA ERIKSSON VAR REBELLEN

En kaxig tonåring. Rökning, alkohol, hasch och killar. Kristina Eriksson var förbannad och hade bestämt sig för att ge igen på alla som svikit. Ilskan drev henne. Hon var en rebell.

Det var i betongghettot som går under öknamnet Blåkulla i Solna som Kristina Eriksson fick nog. Hennes uppväxt med en gravt alkoholiserad pappa och en, i Kristinas ögon, underlägsen mamma, hade satt djupa spår. Hennes försök under barndomen att vara duktig och snäll lades ner. Kontrollbehovet och oron byttes ut mot ilska och förakt.

– Jag var så arg. Det enda jag tänkte var att jag ska visa dem, jag ska visa dem, jag ska visa dem. Jag skulle hämnas, säger Kristina Eriksson.

Det blev skolk. Rökning. Alkohol. Hasch. Killar och sex. I sjuan fick Kristina börja i D-klassen med de andra problembarnen. De vuxna utgick från att det rörde sig om en tonårskris. Det var hon som var problemet.

Punken kom och med det klädstilen. Kristina identifierade sig med Magnus Ugglas låt "Jag skiter i allt men det skiter jag i".

– Det var ett skydd, en överlevnad. Jag visade mig aldrig svag. Jag skulle aldrig gråta. Men egentligen var jag den lilla ledsna flickan.

Kristina hamnade hos skolkuratorn. Vid ett tillfälle berättade hon om missbruket som pågick hemma.

– Men det var ingen som gjorde något och jag fick bekräftat att vuxna inte går att lita på. Att de sviker. Jag hade ett otroligt starkt förakt för vuxna.

16 år gammal slutade Kristina skolan med katastrofbetyg. Det var aldrig snack om att plugga vidare. Hon tog sitt pick och pack, skaffade ett jobb och flyttade hemifrån.

– Jag klippte med mina föräldrar, det kändes jättetungt men jag skulle visa att jag inte behövde dem.

Kristina drömde om en normal familj och försökte att bilda sig

en egen. Sitt första barn fick med en man när hon var 21 år. Senare fick hon två till.

– Den relationen var dysfunktionell. Det dracks för mycket, han hade dåligt ölsinne och var inte snäll. Men eftersom jag inte hade något eget värde stannade jag kvar.

I dag lever varken Kristinas mamma, pappa eller syster längre. Pappa söp ihjäl sig när Kristina var 21. Hennes syster dog i en överdos för 16 år sedan, när Kristina var 31.

– När pappa dog kände jag ingenting. Men när min syster dog kom hela min barndom i kapp mig. Jag fick en otrolig sorg i mig och gick ner i en depression. Jag kom till läkare på psykiatriska kliniken och började äta antidepressiva.

Kristina blev lotsad till Ersta Vändpunkten, ett ställe för personer som är anhöriga till missbrukare. Där fick hon höra andra berätta liknande historier som hennes egen. Och hon insåg att hon inte var ensam.

– Inom mig fanns det bara ett kaos. Jag kunde inte sätta ord på någonting. Men när jag lyssnade på de andra så började det att klarna.

De första två åren mådde Kristina bara sämre och sämre.

– Jag hade varit förbannad hela livet. Nu kom andra känslor som sorg. Det gjorde ont. Jag tappade meningen med livet. Men jag hade det där drivet i mig. Jag hade bestämt mig för att aldrig bara lägga mig ner som en blöt fläck och ge upp. Jag skulle aldrig bli som min mamma och min syster.

Tio år har gått sedan Kristina började glänta på dörren till sitt inre, hon är inte färdig än, säger hon.

– Jag har varit tre personer i mitt liv. När jag var liten kallades jag Stina, i tonåren blev jag Kicki och de senaste åren har jag kallats Kristina. Olika situationer kan trigga igång de olika rollerna. Helt plötsligt har Stina kommit fram som ett litet osäkert barn utan att jag fattat vad som hände. Om någon försöker sätta sig över mig då blir jag Kicki. Men det går längre tid mellan gångerna i alla fall. ■

Barn pratar om alkohol

I Vit Jul-kampanjen ska vuxna ta ställning mot alkohol. Syftet är att ge barnen en drogfri jul. Accent blev nyfiken på vad barnen själva tänker kring alkohol och beslöt sig för att fråga ett gäng 9- och 10-åringar.

TEXT OCH FOTO **FELICIA HEDSTRÖM**

■ Vad är alkohol?

Sebastian: En dricka man blir full av.

Robin: Det är usch och blå.

Hilda: Något som vuxna dricker i onödan på fest.

Vilma: Något man kan bli full av och som är äckligt. Jag har smakat pyttelite och det var jätteäckligt.

Linnéa: Något som smakar spy.

■ När dricker man alkohol?

Sofia: På fester med kompisar.

Linnéa: Vissa gör det alltid, vissa ibland. Men oftast på fester.

Vilma: När man mår dåligt kan man dricka för att må bättre.

Robin: När man är på dejt, på restaurang, på julafton eller när man träffar familjen.

■ Varför dricker man alkohol?

Linnéa: För att vissa är beroende och vissa vill vara med i ett gäng.

Hilda: För att det är gott, ju mer man smakar, ju mer tycker man att det är gott. Sedan blir man alkoholist.

Robin: Man kan vara nyfiken och vill prova om det är gott. Det är uppiggande också.

Sofia: Vissa är beroende och ibland kan, till exempel, en kille övertala sina vänner så att de också börjar dricka.

Hilda: Vissa unga dricker utan lov.

■ Varför tror ni att de gör det?

Hilda: För att de tycker att det är tufft att stå ute på gatan och dricka.

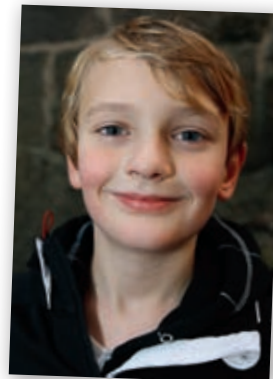
Sebastian: Man kan bli frestad att dricka av sina kompisar när man är tonåring. De kan hålla fram en flaska och säga "men ska du inte dricka?".

Hilda Holmgren, 9 år

Linnéa Andersdóttir, 10 år

Robin Blomqvist, 9 år

Sofia Lemtiri, 10 år

Vilma Asplund, 10 år

"Många i min skola tror att det bor en fullgubbe i skogen."

SEBASTIAN HANSSON, 9 ÅR

■ Hur blir man när man druckit alkohol?

Sebastian: Helt sjuk.

Robin: Konstig, snurrig i huvudet. Vissa dricker inte så mycket så de blir inget särskilt.

Sebastian: Om man börjar dricka när man är liten så kan man börja dricka när man är stor.

Vilma: Vissa vet inte vad de säger. Även om de bara druckit lite.

Sofia: Jag träffade på en full människa på stan en dag. Hon hade kissat på sig och jag blev rädd.

■ Vad tänker ni när ni ser fulla människor?

Sebastian: Många i min skola tror att det bor en fullgubbe i skogen för det ligger massa ölburkar där. Alla är lite rädda för honom.

Robin: Vi har också en gubbe i närheten av vår skola som är konstig.

Vilma: På vår gård finns det jättemycket fullgubbar. Jag träffade ett annat barn på gården en dag som sa att han blivit jagad av en fullgubbe.

Hilda: Det kan kännas läskigt att se en fullgubbe, de tänker inte som vanligt när de har druckit. Jag har också hört om fulla gubbar – i skolan.

■ Ni verkar tänka mycket på fullgubbar när ni tänker på fulla vuxna. Vad är en fullgubbe?

Sebastian: En kille, fast det kan också vara en tjej som druckit för mycket.

Hilda: De sitter på bänkar – oftast gubbar.

■ Hör alkohol ihop med fest?

Vilma: Ja, särskilt på barer. För på barer har de fest.

■ Måste det finnas alkohol på barer?

Vilma: Ja, eftersom de som går dit vill ha roligt.

■ Tror ni att ni kommer att dricka alkohol när ni blir stora?

Hilda: Jag tror inte det för jag gillar inte alkohol.

Sofia: Tre ord är mitt svar: Usch, blä, nej!

Linnéa: Det tror jag inte, jag har smakat och gillade det inte.

Robin: Blä, skriv det tio gånger så har du mitt svar. Aldrig i livet!

Vilma: Kanske om man mår dåligt när man blir stor. ■

"Vi vill ha en trevlig gemenskap, inte supa"

Titti Schultz

RADIOPRATARE

Varför skrev du på för Vit Jul förra året?

– För att det är viktigt. Om jag med min medverkan kan få en enda person att avstå från att kröka på julen så har jag gjort något bra. Det var inget svårt val. Jag dricker måttligt och tycker faktiskt att julmust är godare än öl, vin och snaps.

Hur kändes det att ha en vit jul?

– Det var ingen stor sak. Eftersom jag avstod från att dricka avstod resten av familjen också. Jag förklarade varför jag inte ville ha öl eller snaps, de förstod, höll med och valde andra drycker de också!

Hur blev du bemött av andra när du avböjde alkohol?

– Jag möttes med förståelse och sympati – och solidaritet. Hela familjen hade en alkoholfri jul tillsammans med mig. Men det var inga som helst problem. Ingen i familjen är särskilt intresserad av alkohol, vi vill ha en trevlig gemenskap, inte supa på julen. Däremot möttes jag av viss förvåning från mina kompisar under juldagen och annandagen. Men de accepterade mitt beslut utan vidare. Jag har inga vänner som utsätter mig för gruppträck.

Har din syn på alkohol förändrats i och med att du skrev på?

– Jag tänker efter mer innan. Funderar på om jag verkligen vill ha det där glaset vin, eller om jag lika gärna kan dricka vatten. Så himla gott är det inte med vin. Jag väljer mina tillfällen.

Kommer du att skriva på för vit jul även i år?

– Det gör jag gärna om jag blir tillfrågad!

Vit Jul.

Vit Jul handlar om att uppmärksamma barns behov i relation till vuxnas alkoholkonsumtion under julen. IOGT-NTO kommer att bearbeta press och politiker, samla in ställningstaganden, sälja pins och arrangera jullovsaktiviteter för barn och ungdomar runt om i landet. Läs mer på www.iogt.se/vitjul

Hillevi Wahl

FÖRFATTARE OCH KRÖNIKÖR

Varför skrev du på för Vit Jul förra året?

– Det är en fantastiskt bra och enkel kampanj och himla viktig. Man måste inte vara nykter hela livet, men på julen kan man avstå från alkohol för barnens skull.

Hur kändes det att ha en vit jul?

– Jätteskönt! Inget konstigt alls. Det är skönt att slippa förklara sig. Jag bara hänvisar till att jag skrivit på för en nykter jul.

Hur blev du bemött av andra när du avböjde alkohol?

– Det var inga problem alls. Visst hände det att folk trugade, men jag sa bara nej

och det var det ingen som ifrågasatte. Jag upplevde snarare att jag fick positiv respons på min nykterhet. Många som kanske vill avstå men inte vet hur, kunde nu också välja att tacka nej. Att jag inte dricker blir en solidarisk handling med andra som inte vill dricka.

Har din syn på alkohol förändrats i och med att du skrev på?

– Jag har funderat mycket och tänker att man borde ha nykterhetskampanjer även på midsommar och andra storhelger. Eller varför inte under sommaren? Många vuxna dricker alldeles för mycket på semestern och många barn mår dåligt på grund av det. Utöka kampanjen!

Kommer du att skriva på för vit jul även i år?

– Jag skriver givetvis på igen.

Malin Wollin

KRÖNIKÖR

Varför skrev du på för Vit Jul förra året?

– Det var ett väldigt enkelt sätt att visa var man står i alkoholdebatten.

Hur kändes det att ha en alkoholfri jul?

– Jag dricker inte alkohol när jag firar jul så det var ingen stor omställning. Alkoholfri glögg är godast, snaps är vidrigt och must är godast till julmaten.

– Vi brukar träffa vänner och äta middag på juldagens kväll och då dricker vi vin, det var den enda skillnaden för mig förra året. Men jag drack must och var lika glad för det.

Hur blev du bemött av andra när du avböjde

alkohol?

– Människor i min närhet vet vad jag har för inställning, så de passar sig hehe.

– Att välja bort alkohol ska aldrig tarva en förklaring. Folk som propsar, trugar och tjarar ska ha en fet smäll.

Har din syn på alkohol förändrats på något sätt i och med att du skrev på?

– När man tar ställning utåt så tänker man alltid ett extra varv om varför man tycker som man gör. Jag skulle helst vilja att alkoholen förbjöds, den förstör så många barndomar och familjer.

Kommer du att skriva på för en vit jul även i år?

– Absolut. Det var ingen uppoffring från min sida så det gör jag gärna om.

**För små och stora
alkoholproblem.**

Stort tack till alla er som har bidragit!

Årets Världens Barn-kampanj landade på 83 miljoner kronor! Det är ett fantastiskt resultat. IOGT-NTO-rörelsens Internationella Institutet kommer att få 5 procent av dessa medel.

Av det totala resultatet har hälften samlats in av frivilliga runt om i landet.

Tack för all den glädje, kärlek, tid och energi som ni lagt ner på arbetet för världens mest utsatta barn!

IOGT-NTO-RÖRELSEN
Internationella Institutet

PROGRAM 2011

GAMBIA och SENEGAL

10–22 februari

Upplev landet som bjuder på vacker natur, vänliga människor, exotiska miljöer med ett annorlunda djurliv och långa sandstränderna med möjlighet till härliga bad

Minoriteter och världsarv i VÄSTRA KINA

11–25 april

En resa till några av Kinas världsarv och platser där olika minoritetsfolk lever än idag med sina gamla traditioner. Vi besöker bl.a. Terrakottaarmen, en Minoritetsfestival samt Pandorna i sin naturliga miljö

SKOTTLAND

1–8 september

Rundresan där du får uppleva Skottlands säregna karaktär och atmosfär med vackra klanslott, gamla borgar, ljungklädda hedarna och de glittrande sjöarna. Vem vet, kanske får vi se "Nessie", sjöodjuret som sägs härska i djupet på Loch Ness.

S:t PETERSBURG och MOSKVA

4–10 oktober

En spännande resa till två världsmetropoler med olika karaktär. I S:t Petersburg står konsten och kulturen i centrum och medan Moskva alltmer blir ett ledande affärscentra där även makten och administrationen samlas.

BARCELONA

24 – 28 november

Under en kortvecka i världsmetropolen Barcelona får du bl.a. uppleva en fascinerande blandning av gammal och modern arkitektur, otaliga museer, ett rikt shoppingutbud och mysiga tapasbarer.

Vill du veta mer?

Tel. 031-265330, E-mail: soberresor@telia.com eller sänd in talongen till SOBER-resor, IOGT-NTO, Rotevägen 2, 433 69 Sävedalen, så sänder vi mer information. Se även vår hemsida www.soberresor.se

Klipp här -----

Jag vill veta mer om följande resor:

- ☐ Gambia o Senegal ☐ Västra Kina ☐ Skottland
☐ S:t Petersburg o Moskva ☐ Barcelona

Namn Antal res.

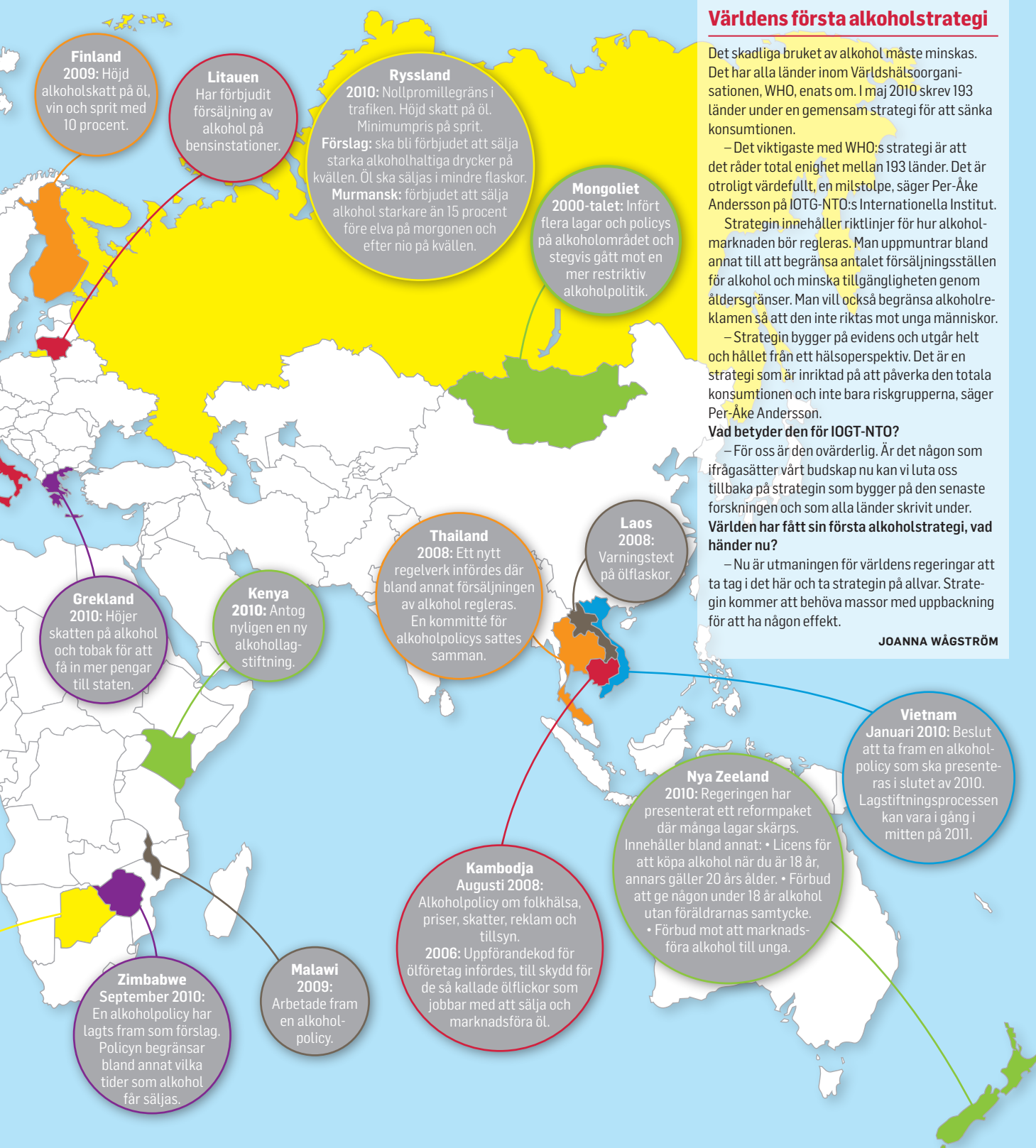
Adress Tel

Postnr Postort

VÄRLDEN NYKTRAR TILL

Allt fler får upp ögonen för alkoholens skadeverkningar. Ett stort antal länder går mot mer restriktiv alkoholpolitik och världens första alkoholstrategi har antagits. Accent har kollat in den alkoholpolitiska utvecklingen i världen.

Världens första alkoholstrategi

Det skadliga bruket av alkohol måste minskas. Det har alla länder inom Världshälsoorganisationen, WHO, enats om. I maj 2010 skrev 193 länder under en gemensam strategi för att sänka konsumtionen.

– Det viktigaste med WHO:s strategi är att det råder total enighet mellan 193 länder. Det är otroligt värdefullt, en milstolpe, säger Per-Åke Andersson på IOTG-NTO:s Internationella Institut.

Strategin innehåller riktlinjer för hur alkoholmarknaden bör regleras. Man uppmuntrar bland annat till att begränsa antalet försäljningsställen för alkohol och minska tillgängligheten genom åldersgränser. Man vill också begränsa alkoholkreklamen så att den inte riktar sig mot unga människor.

– Strategin bygger på evidens och utgår helt och hållet från ett hälsoperspektiv. Det är en strategi som är inriktad på att påverka den totala konsumtionen och inte bara riskgrupperna, säger Per-Åke Andersson.

Vad betyder den för IOTG-NTO?

– För oss är den ovärderlig. Är det någon som ifrågasätter vårt budskap nu kan vi luta oss tillbaka på strategin som bygger på den senaste forskningen och som alla länder skrivit under.

Världen har fått sin första alkoholstrategi, vad händer nu?

– Nu är utmaningen för världens regeringar att ta tag i det här och ta strategin på allvar. Strategin kommer att behöva massor med uppbackning för att ha någon effekt.

JOANNA WÅGSTRÖM

Hans-Erik Dyvik
Husby. Spelar Cornelis

Alias Hank von Helvete

Ålder 38

Yrke Rocksångare i Turbo-
negro och skådespelare

Familj Fru och 2-årig dotter

Bor i lägenhet i Hammarby
Sjöstad i Stockholm

Aktuell som Cornelis Vrees-
wijk i filmen "Cornelis".

Hans-Erik vs Cornelis.

Missbruket är det som förenar Cornelis Vreeswijk och Hans-Erik Dyvik Husby, rock-sångaren och skådespelaren som i nya filmen *Cornelis* gestaltar den avlidne trubaduren. Cornelis gick under på grund av sitt missbruk. Hans-Erik har kommit ut på andra sidan och är i dag drogfri.

För Hans-Erik Dyvik Husby fick drogfriheten omedelbart positiva konsekvenser. Han blev överraskande tillfrågad om han ville spela Cornelis Vreeswijk i filmen om den kände trubaduren.

Regissören Amir Chamdin hade provfilm­mat många skådespelare, men inte hittat rätt. Så läste han i en tidningsartikel att Hans-Erik Dyvik Husby, alias Hank von Helvete från norska punkbandet Turbonegro, befann sig på ett behandlingshem i Skåne. Då såg han sin chans.

– Jag provfilmade och fick rollen, alla pusselbitar föll på plats, säger Hans-Erik, som förutom att vara begåvad med en kraftfull sångröst också är mycket lik Cornelis. Kroppshyddan, uttrycket, färgerna – porträttligheten är nästan kuslig.

Inspelningen fick dock skjutas upp ett halvår, eftersom Hans-Erik spelade huvudrollen i Jesus Christ Superstar på Det Norske Teatret i Oslo.

Hans svenska är oklanderlig, även om ett och annat norskt ord slinker emellan. Han berättar med ett skratt att han jobbat hårt på att lära sig bra svenska. Dels har han tillbringat mycket tid i Sverige, dels

blev han språkcoachad inför rollen som Cornelis.

– Jag har alltid sett det som en utmaning att lära mig lite av språket i de länder där Turbonegro har turnerat. Och svenskan ligger ju bra till för en norrmän.

Hans-Erik växte upp med Cornelis musik. Hans far var vissångare på 1970-talet och Cornelis var minst lika känd i Norge som i Sverige.

– Vi rocksångare och punkare gillade honom. Vi lyssnade på Cornelis och tog droger, säger han.

Hans-Erik omfamnade som ung myten om sex, drugs & rock'n'roll. Redan som 12-åring började han knapra piller och

Hans-Erik Dyvik Husby som Cornelis

Cornelis Vreeswijk

FOTO: CRILLE FORSBERG

"Jag har också insett att det inte är läskigt att vara nykter. Men man behöver hjälp på vägen." HANS-ERIK

några år senare hade han testat alkohol och andra droger. Han fastnade snart i ett tungt missbruk som skulle vara i 24 år. Men själv tyckte han att livet lekte.

– Jag ville leva som en rockstjärna och dö som en rockstjärna. Jag kallades för riksbuse och tyckte det var cool, säger Hans-Erik, som dock kom på andra tankar när han insåg att karriären stagnerat på grund av missbruket.

– Jag var inte längre medveten om vad jag sa och gjorde. Jag blev helt enkelt vuxen och ville ta hand om min hälsa. Jag kom fram till att jag gärna ville leva som en stjärna. Men jag ville inte bli berömd först efter min död. Myten kring rockstjärnornas drogvänor är fruktansvärd. Den har dödat så många och är inte ett dugg cool.

Rockmusik ska vara revolutionerande. Men vad är det för revolution i att droga ner sig?

Hans-Erik sökte hjälp för sitt missbruk i Norge, men hamnade snart i vad han kallar ett nytt, men legalt, missbruk. Han gick på subutex och kände sig aldrig riktigt närvarande.

– Jag sökte vård för att bli av med mitt missbruk, inte för att bli en laglig pundare, brummar han och tillägger att han tycker att det är helt sjukt att vissa missbrukare kan gå i 25–30 år på substitutionsdroger.

Det märks att det här är en fråga som upprör och engagerar. Hans-Erik berättar livfullt hur han försökte sluta med substitutionsdrogerna, men fick kalla handen

från missbruksvården i Norge, där läkare slentrianmässigt skriver ut preparat som subutex. Då for han över gränsen till Sverige och fick hjälp av Narconon, som stöttade honom i hans önskan om att bli helt drogfri.

– Att sluta med droger var det bästa jag gjort, jag hade en enorm viljestyrka. Och det gjorde inte ens ont att trappa ner. Det tog sex veckor att bli drogfri och då hade jag mått ganska bra under hela processen. Jag promenerade mycket, tog hand om mig själv och sov bra, säger Hans-Erik som i mars 2009 gick in i en ny, nykter tillvaro.

I dag kan han ta ett glas vin för sällskaps skull, men poängterar att han har stor respekt för alkohol.

– Att dricka är inte längre min grej, kon-

staterar han lugnt och nämner som i förbifarten sin 2-åriga dotter Else Victoria. Hon är en mycket viktig anledning till att han vill vara drogfri, eftersom han vill vara en ansvarsfull far och familjeman.

Möjligen har arbetet med filmen "Cornelis" också bidragit till Hans-Eriks tillfrisknande. Genom Cornelis konfronterades han med sig själv och sina egna demoner.

– Det var tufft att inse att våra liv är nästan identiska. Typen av musik vi spelar är olika, men viljan att provocera, texterna och de mörka stråken har vi gemensamt, liksom våra sätt att hantera privatlivet. Många scener var mycket svåra eftersom jag kände igen mig själv. Men det var gott

när jag kom ut på andra sidan. Inspelningen har lärt mig mycket om mig själv och har fått mig att inse att jag inte är ensam om att ha betett mig dumt i livet. Som missbrukare tror man ofta att "alla andra" har ett bra liv och att det bara är jag som är helt värdelös, säger Hans-Erik, som i tillfrisknandeprocessen blev medveten om att det går att vända det svåra man genomlevt till en fördel i livet.

– Det är faktiskt möjligt att göra bort sig totalt och sedan gå vidare. Jag har också insett att det inte är läskigt att vara nykter. Men man behöver hjälp på vägen. Mig trodde ingen på, förutom min manager. Ändå gick det bra, för min drivkraft att bli frisk var så stark. Livet har lärt mig är att på något sätt överlever man alltid.

Hans-Erik ser ljus på framtiden. Just nu spelar han, tillsammans med Cornelis son Jack Vreeswijk, in en skiva, en egen version av Cornelis låtar.

– I filmen agerar jag Cornelis. Nu vill jag göra min egen version av honom och hans musik. Det är ett ärbart uppdrag och jag är tacksam för allt stöd jag får av Cornelis familj. Jag och Jack har blivit nära vänner, vilket känns speciellt.

Om det så småningom bär av till Norge igen är ovisst. Just nu bor Hans-Erik tillsammans med dotter och fru i Hammarby Sjöstad i Stockholm. Och de stortrivs.

– Stockholm är väldigt vackert. Och jag har faktiskt Sverige att tacka för att jag i dag är drogfri. ■

TEATERN GER RÖST ÅT DE UTSATTA

Hos IOGT-NTO:s teatergrupp "Tro, hopp och kärlek" i Umeå är alla välkomna. Teatern ger röst åt de utsatta och ger deltagarna möjlighet att växa.

TEXT OCH FOTO **MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN**

Det är ett taggat teatergäng som den här tidiga fredagsmorgonen samlas utanför Bakfickan i IOGT-NTOs ordenshus i centrala Umeå. Tore och Sören är bland de första på plats. Sören är glad som en sol och visar upp en ficklampa han har med sig, samtidigt som han skrattar så att han nästan kiknar. Han vänder och vrider på lampan.

– Ficklampa! Ficklampa, säger han och fnissar igen.

Efter en stund droppar Christopher, Mathias, John-Olof, Ingemar, Anne-lie och Lars-Gunnar in en efter en, liksom pjäsförfattaren, regissören och journalisten Leif Stenberg. Snart ska de alla hoppa in i en minibus för avfärd mot Returmarknaden, en bit utanför stan, där de ska repetera en scen ur pjäsen "Verandan" inför publik. Pirrigt?

– Nej. Jag har inga repliker, jag spelar bara schack. Jag har så dåligt närminne. Du kan säga en mening tre gånger till mig men jag glömmer allt med en gång, förklarar Tore utan krusiduller.

Väl framme vid Returmarknaden – som är en samlingsplats för människor som på olika vis hamnat utanför samhället – blir det snabba ryck. Klockan nio är det tänkt att den korta föreställningen ska starta och det krävs både rekvisita till scenen, som är förlagd till ett hörn av matsalen, och till skådespelarna. Christopher, som spelar kvinna i denna mycket mansdominerade pjäs, klämmer in sin voluminösa kropp i en orange klänning. På huvudet placerar han en blond peruk och voilà: förvandlingen är klar. Sören, som spelar polis, viftar skrattade med en vit batong och ser helfestlig ut i svart hatt och knallgul rock.

Sören och ficklampan.

Utanför rummet där ensemblen byter om, börjar publiken samlas. Skådespelarna är peppade och vill börja så snart som möjligt.

Leif Stenberg, regissören och eldsjälens som har arbetat med den här gruppen i två år, öppnar föreställningen genom att berätta att det hela började för sex år sedan. Inspirerad av idéhistorikern Ronny Ambjörnsson började han leda existentiella samtal på Bakfickan med människor som hamnat på sned. Missbrukare, kåkfarare, utvecklingsstörda och psykiskt instabila.

– Det var många "busar" som kom och ville vara med och herregud vilka samtal vi hade! Om längtan efter kvinnor, vänskap, om relationen till föräldrar och barn och om ofattbart svåra upplevelser. Ur deras berättelser växte så småningom idén att bilda teatergruppen "Tro, hopp och kärlek". Tanken är att alla som vill får vara med efter förmåga. Här frågar vi; vad kan just du tillföra? Pjäsen "Verandan" bygger på skådespelarnas egna berättelser och erfarenheter ur livet, säger Leif och tillägger att pjäsens karaktärer utvecklas och växer under arbetets gång. Poängen med det här projektet är vägen mot målet, inte målet i sig. Att deltagarna ska få ett ökat självförtroende och ha ett sammanhang att växa i är centralt.

Efter scenen ur "Verandan" är hela gänget samlat och tar emot publikens applåder. Alla är nöjda med sin insats och ser fram emot nästa repetitionstillfälle.

– Men vi har sagt att 2014 ska vi vara klara att framföra pjäsen. Då är det kulturår i Umeå och vi har en verklig chans att visa vilka vi är och göra våra röster hörda inför politiker och etablissemang. Vi är en teatergrupp direkt från gatan och vill inte att någon ska tycka synd om oss, vi vill ha respekt!

"Vi har sagt att 2014 ska vi vara klara att framföra pjäsen."

LEIF STENBERG

Leif berättar att teaterprojektet sponsras av bland andra NBV, ABF, kommun, landsting och stat. Man tampas med problem som en "vanlig" teatergrupp inte har. Många av skådespelarna saknar tänder, vilket försvårar deras artikulation. Många har svårt med tider och att anpassa sig till scheman och regler av olika slag.

– Man kan inte forcera fram resultat. Det är en balansgång mellan att inte kräva alltför mycket och driva gruppen framåt, annars blir det ju ingenting. Och jag upplever att många av deltagarna har utvecklats enormt positivt under de år vi har hållit på. "Verandan" har vi börjat repetera nu under hösten, men dessförinnan har vi satt upp den bejublade föreställningen "Varghagen och Rödluvan".

Leif poängterar vikten av att inte bara sträva mot ett färdigt resultat, utan mer se till gruppens välmående under arbetets gång. Man träffas då och då och repeterar, här handlar det inte om någon kadaverdisciplin, utan om att ha kul ihop! Men han håller daglig kontakt med de flesta, telefonledes. Han är en skön blandning av kompis, coach, pappa, ledare och regissör.

Och jo, skådespelarna verkar onekligen ha kul på "scen". Christopher, som spelar Lola, en omvänd alkoholist med bibeln i högsta hugg, river ner skratt med sin tor-

dönsstämma. Hon vill få alla nyktra, vilket inte visar sig vara så enkelt. Scenen tar en kvart att spela upp och replikerna sitter som en smäck, även om en och annan kräver en puff i sidan för att leverera.

Christopher, som är den som syns och hörts mest på scenen, är stolt över att spela kvinna.

– Det är en tragikomisk roll. Jag tycker den har djup. Och jag tycker det känns roligt att spela kvinna och få utforska min egen fantasi, säger han och river av sig peruken.

Det är ett uppsluppert gäng som åter antrar minibussen för avfärd mot ordenshuset. Leif är lika glad han. För honom är den här teatergruppen en livsstil. Han har alltid drivits av ett socialt patos i sitt arbete som frilansjournalist och brinner för att ge de utsatta i samhället en röst. Han har bland annat gjort radiodokumentärer åt Sveriges Radio. Han är oerhört mån om sina adepters och skyddar dem som en hök mot alltför stor medial exponering.

– Jag är rädd för att det ska bli någon sorts socialporr av detta. Vi har viktiga saker att berätta och vill tas på allvar. Det upplever vi också att vi gör här i Umeå. Politikerna lyssnar och är intresserade. Det känns unikt. Men målet för oss är ändå främst gemenskap, glädje och skratt. ■

Narkokoll. Del 2. Heroin.

I Accents serie Narkokoll får du snabb information om de vanligaste narkotiska preparaten.

Heroinmissbruket ökar

Heroin, morfin och kodein framställs av opium från växten opiumvallmo, *Papaver somniferum*. Opium är den intorkade mjölksaften som finns i frökapslarna på växten.

Heroin förekommer som ett vitt eller brunaktigt pulver. Brunt heroin är vanligast i Sverige. Pulvret kan lösas i vatten och injiceras, rökas eller sniffas.

Statistiken kring antalet heroinmissbrukare i Sverige är dålig. Den senaste landsomfattande kartläggningen gjordes 1998. Då kom man fram till att 26 000 personer i Sverige var tunga missbrukare. 47 procent av dem hade använt heroin under de senaste tolv månaderna, 28 procent hade opiatier som sin huvuddrog.

Vid en liknande kartläggning 1979 var 15 000 personer tunga missbrukare, 30 procent hade använt heroin under de senaste tolv månaderna och 15 procent hade opiatier som huvuddrog. Siffrorna visar att heroinmissbruket ökat i Sverige. Tittar man på indikatorer som beslags-, kriminal-, sjuk- och dödlighetsstatistik finns det ingenting som tyder på att situationen skulle ha förbättrats under 2000-talet.

Heroin är den drog som orsakar de största problemen globalt, enligt FN:s narkotikakontrollorgan UNODC.

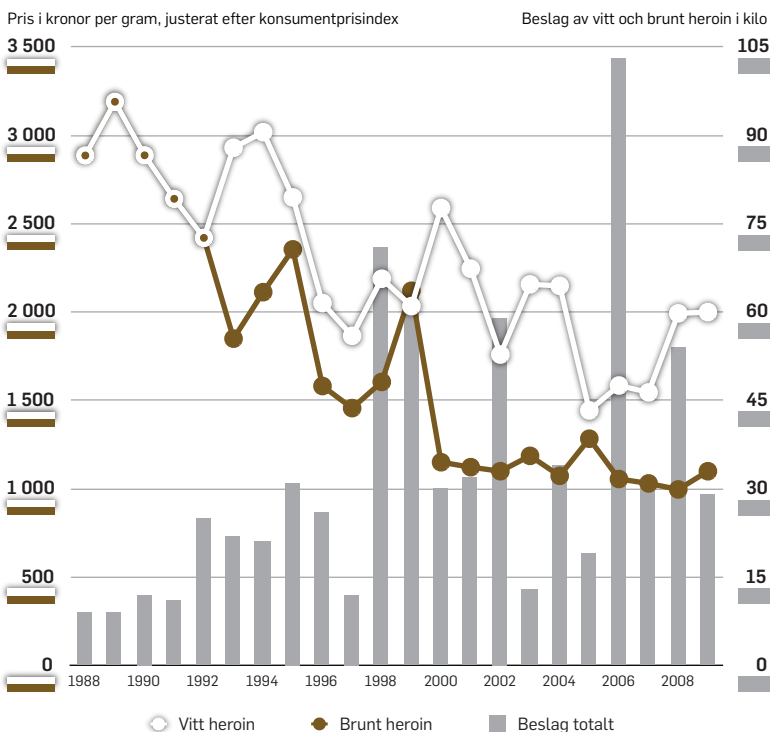
JOANNA WÅGSTRÖM

Effekter och biverkningar

- Ger en kortvarig stimulans och hämmar därefter aktiviteten i det centrala nervsystemet.
- Känsla av välbefinnande och tillfredsställelse som innebär att varken hunger, smärta eller sexuella begär gör sig påminda.
- Små pupiller.
- Kroppen blir varm, armar och ben känns tunga och munnen torr.
- Vid höga doser hamnar personen i ett halvvakett, dåligt tillstånd.
- Nedsatt andningsförmåga som kan ge hjärtstillestånd.
- Själva injiceringen leder ofta till sjukdomar som gulsot och HIV.
- En felaktig injiceringsteknik kan ge upphov till infektioner i hjärtvävnaden, leversjukdomar och stelkramp.
- Stor risk för överdosering.
- Vid en överdos hämmas andningen ännu mer. Personen kan inte väckas, pupillerna är mycket små, huden är kall, fuktig och blåaktig.

KÄLLA: CENTRALFÖRBUNDET FÖR ALKOHOL- OCH NARKOTIKAUPPLYSNING.CAN

Prisutveckling och beslag för heroin

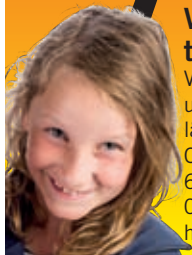
Ur opiumvallmons omogna frö kapsel kan man via olika steg utvinna heroin.

Produktion och smuggling

Ungefär 6100 ton opium odlas i världen varje år. Av detta tillverkas cirka 1000 ton heroin. Ungefär 100 ton smugglas till Europa varje år. Afghanistan står för 92 procent av opiummarknaden, andra ursprungsländer är Iran, Pakistan, Burma, Thailand och Laos.

KÄLLA: TULLVERKET

Glada barn söker nya ledare

Vill du ge lite av ditt engagemang
till juniorerna i Gävleborg?

Vi söker ledare för veckoverksamhet, aktiviteter
under enstaka tillfällen eller insatser under
läger. Du väljer! Kontakta
Ola Söderqvist, 070-
6280535, Camilla Eklund,
070-6948441, eller besök
<http://gavleborg.junis.org>

Läs vidare på webben
www.accentmagasin.se

FÖRELÄSNING MED MARCUS BIRRO

Datum: 30 november 2010

Klockan: 17:00 - 19:30

Plats: Sollentuna Konferenscenter, Turebergs torg 1,
plan 13, Sollentuna (Höghuset nära Sollentuna centrum
och pendeltågsstation)

Marcus kommer att dela med sig av sina
reflektioner kring alkoholens roll i samhället
i samtida politiska frågor. Han kommer läsa
en och annan dikt och dela med sig av
värme och inspiration i höst- och det
annalkande vintermörkret.

Förbundsordförande för IOGT-NTO
Anna Carlstedt kommer att eftertala.

Konferenscentret ligger på 13 våningen
vid höghuset nära Sollentuna centrum
och pendeltåget.

Inträde: Gratis.

Arrangör: IOGT-NTO Sollentuna.

IOGT-NTO

accent

Tyck till om tidningen i läsarpanelen

Vill du vara med och påverka hur Accent utvecklas?
Anmäl dig till vår läsarpanel!

Vi skickar ut frågor några gånger om året om allt
från texter, ämnesval och omslagsbilder till vilka
intervjupersoner du skulle vilja se i tidningen.

Anmäl dig genom att skicka ett mejl till
accent@iogt.se.

Pierre Andersson
chefredaktör

Arbetet med informationsinsatsen TÄNK
OM fortsätter och nu är det dags att planera
insatser kring lucia och jullov.

Vi har affischer, flygblad, dekaler, broschyrer
och buttons för att sprida budskapet. Finns
att beställa kostnadsfritt av Helena Bergkvist,
08-672 60 18, helena.bergkvist@iogt.se.

TÄNK OM

www.tänkom.nu

Dags att planera in föreningens årsmöte 2011

För att vara med och utveckla IOGT-NTO, och då speciellt varje enskild lokal IOGT-NTO-förening, ska man varje år hålla årsmöte i sin förening. På årsmötet går man igenom föregående års verksamhet och ekonomi, man lägger upp planerna för det kommande året och väljer även en ny styrelse. Års-

mötet ska hållas mellan 1/1 och 28/2, och det är nu hög tid att planera in när föreningen ska ha sitt årsmöte, om man inte redan har gjort det. Tänk på att kallelsen till årsmötet ska vara utskickad senast 4 veckor innan årsmötet äger rum. Läs även i våra stadgar § 4:2.

Kongress i Åre 2011

Mellan den 29 juni och den 3 juli 2011 äger IOGT-NTO-rörelsens kongresser rum i Åre. Skriv in det redan nu i din kalender! På kongressen fattas många viktiga beslut om vår organisations framtid och ombuden väljer en ny förbundsstyrelse. Utöver detta träffas många medlemmar under några dagar för att ha trevligt och umgås. Årets kongress utlovar dessutom även-tyr. Mer information kommer i Accent framöver och på www.iogt.se.

Vit jul

Alla öppna aktiviteter för barn och eller ungdomar som anordnas under perioden 10 december–9 januari kan anmälas på www.iogt.se/vitjul. Gör det så kommer de upp på kampanjsidan www.vitjul.se. Det kan vara stort som smått; julpyssel, disco, pulkaåkning, studiebesök, filmkväll, ja endast fantasin sätter begränsningar. Huvudsaken är att alla är välkomna. Tillsammans kan vi få ihop massor av nyktra trygga aktiviteter för barn och ungdomar i landet. Varje insats är viktig!

Har du inte tillgång till internet? Ring 08-672 60 00 så lägger vi upp aktiviteterna åt er!

Kysst av spriten

Författarna Anna Barve och Petra Dahlberg samt föreläsare Lars Löwerth är kända från SVT med sin dokumentärserie om alkoholmissbruk och om att vara anhörig. Nu kan ni i

er IOGT-NTO-förening boka en föreläsning med dessa personer. Om ni är intresserade så hör av er till Ann-Sofie Roberntz på NBV, ann-sofie.roberntz@nbv.se eller 0733-72 63 27.

IOGT-NTO:s nyhetsbrev

IOGT-NTO-förbundet har tre olika elektroniska nyhetsbrev som du som medlem i IOGT-NTO kan prenumerera på. De handlar om vårt sociala arbete, vårt förebyggande arbete och vårt alkohol- och narkotikapolitiska arbete. Genom att skicka ett mail till info@iogt.se kan du anmäla dig till dessa nyhetsbrev. Glöm inte att ange vilket/vilka nyhetsbrev du vill få.

5 SÄTT

ATT ENGAGERA DIG!

Här får du några tips på hur du kan hjälpa till att främja IOGT-NTO:s frågor, och på så sätt göra vår värld lite bättre.

- Skriv en insändare i din lokal-tidning om hur du upplever det att vara nykter.
- Köp en pin i IOGT-NTO-rörelsens kampanj Vit Jul (www.vitjul.se).
- Nästa gång någon pratar om goda viner på jobbet, föreslå ett gott alkoholfritt vin för dina kollegor.
- Värva en medlem till IOGT-NTO.
- När du läst detta nummer av Accent, ge bort det till en vän som inte är medlem i IOGT-NTO.

UTBILDNINGAR 2010/2011

Anmälningar till alla utbildningar görs på hemsidan www.iogt.se.

Vill du veta mer om innehållet eller har andra frågor, se hemsidan, mejla info@iogt.se eller ring 08-672 60 05. I kurskostnaden ingår (om inget annat anges) resa med billigaste färdssätt, mat samt övernattning i dubbelrum om kursen varar flera dagar.

MEDIAUTBILDNING

För dig som är distriktsordförande eller jobbar på distriktsnivå och har eller kommer att ha kontakt med media eller som vill bygga upp kontakter med media.

12–13 februari Tollare folkhögskola, Stockholm

(anmälan senast 15 januari)

Kostnad: 500 kr

IDÉBYTARDAG: IOGT-NTO:S SOCIALA FÖRETAG – VAD SYSSLAR DOM MED?

Ett socialt företag inom IOGT-NTO är ett företag som skapar delaktighet utifrån vars och ens förutsättningar, återinvesterar vinsten och är fristående från offentlig verksamhet.

Kom och få inspiration och dela med dig av dina idéer.

Fredagen den 3/12 kl 10.00–16.00

IOGT-NTO-gården, Klara Södra Kyrkogata 20, Stockholm

(sista anmälan iogt.se/utbildningar 22 nov)

ALKOKOLL I STORT OCH SMÅTT

Grundläggande kurs

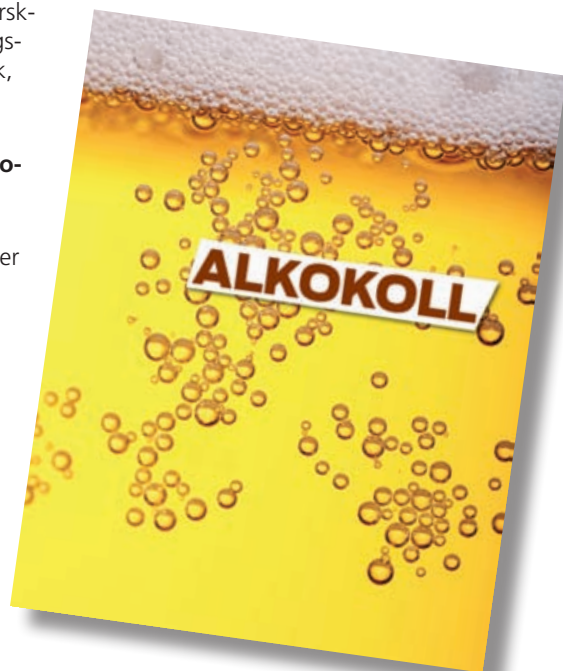
Här får du grundläggande fakta om forskning runt alkohol, IOGT-NTO:s ställningstaganden i alkoholfrågan utifrån politik, förebyggande och opinionsbildning.

Lördagen den 4/12, kl 9.30–16.00.

IOGT-NTO-gården Klara Södra Kyrkogata 20, Stockholm.

Kostnad: 200 kr.

Anmälan: www.iogt.se/utbildningar eller 08-672 60 05 senast den 22/11.

KALENDARIUM 2010/2011

NOVEMBER

okt–dec Våga fråga – distriktsvärvarkampanj

nov–jan Vit Jul, kampanj

24 Sista manusstopp Accent nr 10 (ute 17/12)

25 Internationella dagen mot våld mot kvinnor

30 Projektbytardag, Wendelsberg

DECEMBER

okt–dec Våga fråga – distriktsvärvarkampanj

nov–jan Vit Jul, kampanj

1 Internationella HIV/Aids-dagen

1 Projektbytardag, Umeå

2 Projektbytardag, Tollare

3 Idébytardag Socialt företagande, Stockholm

4 Alkokoll i stort och smått – grundläggande kurs, Stockholm

13 Lucia, kampanj, Tänk om

JANUARI

20–21 Förenings/kretskonsulentsamling

22–23 Distriktsordförande/kassörssamling

29–30 Värvarkickoff

FEBRUARI

1–2 Distriktskonsulentsamling

4 Accent nr 1 kommer ut

12–13 Mediautbildning, Tollare fhs, Stockholm

Markus Fagervall

HALLÅ DÅR!

Markus Fagervall

som medverkar i föreställningen
27 Club på Maxim i Stockholm

Berätta om föreställningen!

– Den är en väldigt spännande hybrid mellan konsert och teater och är alltså ingen musikal. Vi lyfter fram alla de musiker som tragiskt dog av droger vid 27 års ålder, bland andra Janis Joplin, Jimi Hendrix och Kurt Cobain, samtidigt som "Jimmy", en helt vanlig kille som hamnar i missbruk, berättar sin historia. Texten binder ihop låtarna. Det är en fantastisk och annorlunda föreställning, det känns jättebra att vara med!

Har föreställningen gett dig en tankeställare kring drogromantiken i musikvärlden?

– Ja. Men samtidigt måste man komma ihåg att missbruk är en sjukdom som finns inom alla yrken och bland alla sorters människor. Att dessa artister drogade ihjäl sig har ingenting att göra med musiken. Visst finns det en myt kring sex, drugs & rock'n'roll, men det är just en myt. Många levde faktiskt inte fullt så hårda liv som alla tror.

Vad förmedlar föreställningen?

– Att det inte finns något romantiskt eller positivt med droger. Och att dessa artister dog tragiskt och alldeles för tidigt.

Hur är ditt eget förhållningssätt till alkohol och andra droger?

– Jag dricker ibland. Men genom den här föreställningen har jag börjat tänka mer på mitt eget förhållningssätt till alkohol. Man kan bli sjuk av droger och det skulle vara fruktansvärt att hamna i ett missbruk.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

FOTO: ROLF KONGOW

Ola Rapace och Noomi Rapace regisseras av Pernilla August (i mitten).

Svinalängorna växer upp

Svinalängorna

Svensk film i regi av Pernilla August med Noomi och Ola Rapace

DRAMA Först kom den kritikerrosade boken av Susanna Alakoski. Sedan kom pjäsen. Och nu filmen. Historien om finska Leenas gräsliga uppväxt i en alkoholistfamilj i den skånska förorten "Svinalängorna" fortsätter att beröra och uppröra.

I den filmiska versionen får vi följa den nu vuxna Leena, fint gestaltad av Noomi Rapace, som en morgon får ett telefonsamtal.

Hennes mor ligger för döden på ett sjukhus i Ystad och vill träffa sin dotter en sista gång. Alla gamla minnen och sår rasar över Leena, som länge förträngt sitt förflutna. Tillsammans med sin man och sina två barn påbörjar hon den långa bilresan mot Skåne, som samtidigt också blir en resa tillbaka till det förflutna, till barndomens fula 70-tal.

Skickligt växlar regissören och manusförfattaren Pernilla August mellan nutid och dåtid. Den vuxna Leenas smärta blir en spegelbild av barnet Leenas kamp för ett " normalt " familjeliv.

Hon gråter, torkar spyor, håller ut sprit, bevittnar föräldrarnas fyllebråk och tar hand om sin lillebror, som blir allt mer inåtvänd och tystlåten. Samtidigt försöker hon utveckla en vänskap med en grannflicka och drömmer om att få bo i ett lika fint hem som hon. Det är en studie i sann misär.

Filmen ger helt andra uttrycksmöjligheter än pjäsen och här drabbar den mörka historien som ett slag i melangärddet. "Svinalängorna" är välspelad, hemsk, vacker och mycket gripande. Se den!

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

BOK

Noveller om livets styrka och bräcklighet

För mycket lycka

Alice Munro

Förlag: Atlas

NOVELLER Det är absolut tillräckligt med en liten dos i veckan. Läser man mer blir det svårt att hinna med alla känslor som väljer upp och vrider sig i mage och hals. När den kanadensiska författaren Alice Munro sätter

pennan mot papperet är det på liv och död, om hat och kärlek, lust och längtan och lätt skruvat och ändå, eller kanske just därför, så vansinnigt mänskligt. Med vardaglighet och precision skapar hon en oerhört förtätad stämning.

Munro sätter strålkastarljuset rakt på människans komplexa natur och agerande, och får det

hela att verka, på samma gång, både helt självklart och förvånande.

Alla novellerna berör mig inte lika mycket, men tillräckligt många för att jag ska sätta upp boken synligt i bokhyllan, för den behövs tas fram lite då och då, för att påminna mig om livet, dess bräcklighet och dess styrka.

HANNA NOLIN

BOK

Kluven biografi av Kallifatides

Det gångna är inte en dröm

■ Theodor Kallifatides

Förlag: **Albert Bonniers Förlag**

BIOGRAFI "Hur tidigt börjar man leva inom citattecken?" frågar sig Theodor Kallifatides i denna nyutkomna memoarbok. Vilka av våra upplevelser är egentligen våra egna, vilka är snarast ekon av sådant vi läser oss till? Rimliga frågor för alla författare som skriver sina minnen, tänker jag.

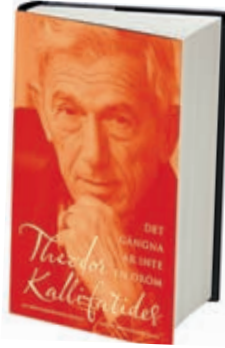
Genom en mängd anekdoter beskriver Kallifatides hur hans karriär redan tidigt var utstakad. Det upplevda utanförskapet och de starka gemenskapskänslorna med fixstjärnor som Hamsun och Dostojevskij, är självskrivna i en författarmemoar. Tyvärr framstår denna bok som en av de svagare i genren.

Med högstämd ton beskriver författaren sin fattiga uppväxt i

Aten samt, mer summariskt, de många åren i Sverige. Barndomen redovisades ur den äldre mannens perspektiv, pojkens tankar och känslor återges med den efterklokkes analytiska blick.

Teman som manschauvinism och bögskräck är återkommande i skildringen av uppväxtåren. Det viktigaste temat är nog ändå kvinnorna. Långa, korta, unga, gamla, mörka, ljusa, mormödrar och fastrar (och alla är vackra!) tycks de ha ockuperat författarens tankar sedan spädbarnsåldern.

Det måste vara knepigt att sammanfatta sjuttioåret levnadsår på dryga tvåhundra sidor.

Kallifatides benägenhet att stanna upp vid minimala detaljer, för att i nästa andetag svepa förbi nyckelpersoner och livsavgörande händelser, gör dock läsningen onödigt snårig.

"Jag har aldrig förstått behovet att lägga ut inälvorna till allmän beskådan. Själens är inte en dagstidning" skriver

Kallifatides på ett ställe. Denna dubbelhet är kännbar i boken och gör resultatet något kluvet. Ofta sägs A, medan B förblir hemligt, eller tvärtom. Störst behållning har jag av de inkännande porträtten av författarens föräldrar och morföräldrar. En stor kärlek tar form i berättelsen om dem.

RAGNI SVENSSON

MISSA INTE

1 FILM "Engelen" är en norsk film med Maria Bonnevie och Gunilla Rööf. Handlingen kretsar kring Lea, en ung narkotikamissbrukande mor. I filmen får vi via tillbakablickar veta mer om hennes barndom, uppväxt och vägen in i missbruket och den destruktiva tillvaron. Filmen ställer viktiga frågor om missbrukande mödrar och deras barn. Vad är bäst för barnet; att ha kvar sin missbrukande mamma eller få chansen till ett annat liv? Filmen, i regi av Margareth Olin, bygger på en sann historia.

2 BOK Journalisten Elisabet Höglunds självbiografi "En kvinna med det håret kan väl aldrig tas på allvar" (Ekerlids förlag), om hennes barndom och uppväxt med en alkoholiserad far och en sjukligt avundsjuk mor som gjorde allt för att binda sin dotter till sig. Först 25 år gammal lyckades Elisabet slå sig fri och flytta hemifrån. Självutlämnande och upprörande.

3 UTSTÄLLNING Kulturhusets (i Stockholm) utställning Ex-terrestrial av den palestinska konstnären Larissa Sansour. Men lågmäld humor presenterar hon ett alternativ till den dominerande mediebild av Palestina. De tre videoverk som visas kretsar på olika sätt kring klyftan mellan tillhörighet och utestängning. Begreppet tillhörighet visas här som mat, arkitektur, geografi och sociala relationer. Ett annorlunda och konstnärligt inlägg om en av vår tids allvarigaste politiska konflikter..

RAGNI SVENSSON

BOK

Välgjord moralitet

■ **Samtal med djävulen**

Inger Edelfeldt

Förlag: **Norstedts**

NOVELLER Precis som titeln anvisar är det här fråga om ett samtal, eller snarare en bikt, där djävulen i mänsklig gestalt försöker tvinga sig till absolution och förståelse. Till synes utan att själv kunna backa en millimeter från de tankemönster som i årtal trasat sönder både honom och hans närmaste. Djävulens namn är Paul och här är han en bigott, självfixerad och sexuellt frustrerad frikyrkomedlem.

Som ofrivillig samtalspartner har han kusinen och barndomsvännen Asger, som av en hän-

Inger Edelfeldt

delse fått tillbaka Paul i sitt liv efter 45 år. Asger tvingades som tonåring lämna kyrkan efter att ha kommit ut som homosexuell och som fritt tänkande individ. Asger brottas med sina känslor av motstånd gentemot kusinens ovälskomna ordflöden. Men ändå: han lyssnar. Lyssnar och ger genomtänkta svar.

Intrigen i *Samtal med djävulen* är avskalad och koncis som

en novell, eller varför inte ett kammarspel. Språket är välformulerat och snyggt, replikerna sitter som en smäck. Men trots att Edelfeldt har mycket att säga – och gör det bra! – har romanen som helhet vissa problem. Den sparsmakade inramningen gör de terapeutiska samtalen till moralkakor och boken till just en moralitet.

"Vi kallar samman alla andra som bor på vandrarhemmet och är vakna. Olle får ställa sig på klipporna ut mot havet. Han vet inte vad som är på gång."

ILLUSTRATION: RURIK ZAITZEWSKY

Havet och luftgitarren

När sommaren är fagrast åker teatergruppen "Tro, hopp och kärlek" till Holmön. Vi bor på vandrarhemmet vid fyren några kilometer söder om hamnen. Alla skådespelare har längtat efter att få göra resan och lämna Umeå för en handfull dagar. Att ha semester och fylla själen med bilder av havet, betande kor, smala grusvägar, ett skogsbryn som horisont och få tvätta sig i havet på morgonen.

Där genomför vi några av våra bästa repetitioner av pjäsen Verandan. Scener börjar falla på plats, karaktärer utvecklas och fördjupas.

Vi har två rum att dela på, sex av oss sover i det ena, fyra i det andra. Sömnerna är oftast god. Nästan alla snarkar, det låter som en kakafoni. Varje natt är det någon som vaknar av ångest – den tar inte ledigt – eller av värk som biverkan av psykofarmaka. Ibland vaknar jag i den tidiga gryningen av att några för stillsamma samtal för att trösta och ingjuta mod för att våga utmana och besegra de onda makterna.

Efter frukost inleds dagarna med en promenad längs stranden och havet. Då känner vi oss som i filmen Gökboet när "psykpatienterna" är på rymmen. Vi berättar dåliga vitsar eller också läser Olle bibelcitater från Gamla testamentet. Sedan tittar han uppförande på oss. Har vi begripit? Vi nickar jakande.

Vistelsen sammanfaller med Holmöns Visfestival. Den första kvällen spelar vi – utanför festivalprogrammet – upp en bit ur den inledande scenen. Gaget blir sex fribiljetter.

Vi bestämmer att de av oss som aldrig varit på en festival tidigare ska ha första tjing. När Mikael Wiehe spelar är det fem som tar ut sina fribiljetter. Vi andra står utanför festivalområdet, där kan vi lyssna ganska bra.

I kvällen promenerar vi hem till fyren. I min telefon går det att spela upp flera av kvällen festivalartister. Vi går längs den

smala landsvägen och har egen konsert. Tore, som spelar schack i pjäsen och kallas Tyste Tore vill höra Heartbreak Hotel med Elvis. Tore, som alltid går långsamt, börjar plötsligt knäppa takten med fingrarna och dansa fram.

Hans, som jämt bär toppluva, berättar om sin längtan efter värme och kärlek med en kvinna, men hur alla mediciner tränger bort empati och möjligheten till sådana djupa upplevelser. Han vet att det finns andra känslor, men hur ska han göra för att erövra dem?

Väl framme vid fyren fortsätter våra samtal. Olle berättar om hur elchockerna han utsatts för både kapat av minnet och gör det svårt att uppleva riktig närhet med andra. Och vad gör man med känslorna under tiden i fångelset för att inte bli uppäten av hat? Andra berättar om ensaka förhållanden med det andra könet. Samtal om längtan efter innerlighet – fört av män som lever i samhällets absoluta utkant.

Den avslutande scenen i Verandan börjar med att Olle spelar luftgitar till Star Spangled Banner med Jimi Hendrix. Vi kallar samman alla andra som bor på vandrarhemmet och är vakna. Olle får ställa sig på klipporna ut mot havet. Han vet inte vad som är på gång. Vi letar fram låten i telefonen. Olle är med på noterna, han spelar luftgitar med en obeskrivlig lidelse, i den stunden kan ingen tro att han tidigare levt på elchocker och psykofarmaka. ■

Om Leif Stenberg

Leif Stenberg är journalist och författare. Han har bland annat gjort en serie dokumentärer för Sveriges Radio om vad som händer med välfärdssamhället.

MATILDA HÖFLING

ÅLDER ÅLDER 22 ÅR / **BOR** PÅ IOGT-NTO-RÖRELSENS FOLKHÖGSKOLA
WENDELSBERG I MÖLNLYCKE / **FÖRENING** HELSINGBORG IOGT-NTO
GÖR GÅR PÅ DEN ETTÅRIGA UTBILDNINGEN PROJEKTILDAREN

"Utbildningen verkade intressant och då var man ju tvungen att gå med i IOGT-NTO också, och det verkade ju trevligt."

Varför gick du med i IOGT-NTO?

– Jag gick med nu i augusti. Min mamma är nykterist och har varit med, och så läste jag i tidningen om en projektledarutbildning på Wendelsbergs folkhögskola. Utbildningen verkade intressant och då var man ju tvungen att gå med i IOGT-NTO också, och det verkade ju trevligt. Jag har följt med mamma på några möten och familjekvällar innan.

Hur ser utbildningen ut?

– Schemat är lite flytande, så det kommer nytt varje vecka. Det är mycket drogpolitik, vi övar ledarskap, vi har praktik, och vi har haft några projekt. En period hade vi som projekt att samla in pengar till Världens barn tillsammans med företag, ett annat projekt har varit att starta mellanstadiedisco tillsammans med Junis, och sedan ska vi komma ut och öva på att värva folk.

Vad vill du att utbildningen ska leda till – vad har du för framtidsplaner?

– Jag är väldigt estetisk, och det kan vara bra att veta hur man kan klara sig och hålla i sitt eget projekt. Det är ju många inom den branschen som är frilansare, så det kan vara bra att veta lite om ledarskap. Jag funderar på att syssla med konst eller musik.

Har du alltid varit nykterist eller blev du det när du gick med i IOGT-NTO?

– Jag har aldrig varit ute varje helg. Jag har druckit ganska sällan och inte varit någon storfestare.

Hur reagerade dina kompisar när du gick med i IOGT-NTO?

– De var väl lite skeptiska först – de har skratat lite och tyckt att det verkar rätt töntigt. Men nu tycker de att det verkar rätt bra. Några har hälsat på här på skolan också och tycker att det verkar fint. På vår linje får man inte röka heller, eftersom man ska vara en förebild om man ska hålla på med små barn.

Tänker du fortsätta vara med i IOGT-NTO efter att utbildningen är över?

– Det finns ju väldigt mycket man kan få ut av det, så det vet man aldrig. Det finns väldigt mycket man får lära sig nu som man inte kände till.

TEXT **JENNY STADIGS**
FOTO **CECILIA HEDSTRÖM**

Genom Projekt Muraren har många före detta missbrukare, arbetslösa och människor som hamnat utanför samhället fått en chans att utvecklas. Renovering och smärre byggjobb är några av de arbeten som projektdeltagarna utför.

Sysselsättning utvecklar människor i Halmstad

På föreningen Fasta Förbundet i Halmstad driver man sedan ett år framgångsrikt Projekt Muraren som handlar om att låta människor som varit långtidsarbetslösa eller på annat vis hamnat utanför samhällets ramar komma in i ett socialt sammanhang och få en vettig sysselsättning.

I Projekt Muraren arbetar man bland annat med renoveringar av byggnader, både invändigt och utvändigt, bygga nytt, trädgårdsarbeten, arbeta i caféverksamheten och mycket annat.

Projektet tillhandahåller i första hand tjänster till medlemmar inom nykterhetsrörelsen och håller låga och konkurrenskraftiga priser.

Så småningom är det tänkt att projektet ska verka bredare och nå allmänheten, fortfarande till bra priser. Då kommer förstås också marknadsföringen att breddas. I nuläget är det mun-till-mun

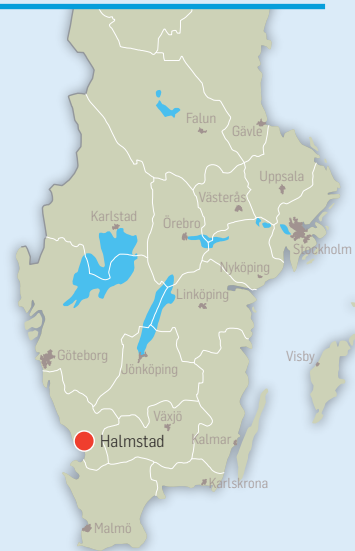
som gäller samt annonser i den interna tidningen.

– Vi samlar på oss mycket jobb utifrån och vi har vuxit så det knakar. För ett år sedan var vi tre-fyra personer. I dag jobbar trettio personer inom projektet, säger projektledaren och ordföranden Lena Hardin som berättar att föreningen håller till på föreningslokalen på Murargatan i Halmstad. Under sommarhalvåret håller man också till på Laxön.

Tanken med projekt Muraren är att ge människor som har det svårt något meningsfullt att syssla med. Att ge dem ett sammanhang och möjligheter att utveckla sina färdigheter. Och enligt Lena Hardin har många projektdeltagare fått ökat självförtroende och en bättre självkänsla.

Projektet drivs av föreningen i samarbete med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Socialtjänsten.

MARIA ZAITZEWSKY RUNDGREN

Lenas 10 tips på hur man drar igång ett socialt företag

- 1** Möt människor där de befinner sig och bilda allians med dem.
- 2** Börja smått, med få deltagare och väx successivt.
- 3** Fokusera inte för mycket på ekonomi.
- 4** Se till att ha bra förutsättningar i form av vettiga lokaler.
- 5** Ta vara på den kompetens som finns i huset och i de kontakter som redan finns.
- 6** Försök inte att kopiera någon annan förening. Hitta en egen väg utifrån de egna förutsättningarna.
- 7** Skaffa samarbetspartners; kommun, arbetsförmedling, andra föreningar.
- 8** Börja förutsättningslöst att närgranska omgivningen. Vad har jag omkring mig? Vilka personer? Vilka förutsättningar?
- 9** Var inte rädd att misslyckas! Ändra sättet att tänka i stället för att ge upp.
- 10** Var ödmjuk och lyhörd för människor.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Förbundsordföranden. Anna Carlstedt

IOGT-NTO-rörelsen är mångkulturell på flera olika sätt. Anna Carlstedt ger några exempel.

Olikhet är en styrka

Jag brukar säga att jag är stolt över att IOGT-NTO är en mångkulturell organisation, och ibland får jag då frågan om vad jag menar egentligen. Det jag menar är att vi är mångkulturella i ett antal olika bemärkelser. Jag menar till exempel att etnisk mångfald i vår organisation ses som en tillgång: Att IOGT-NTO har medlemmar från många olika länder, med nykterheten som en gemensam nämnare. Men, precis som kloka debattskribenter påpekade i förra numret av Accent, så finns det fortfarande många föreningar hos oss som inte kan visa på någon stor etnisk mångfald. Vi kan alltså göra mer.

Med mångkulturell menar jag också att vi möts över åldersgränserna. Den svenska folkrörelsen är ganska unik på det sättet, att människor i vitt skilda åldrar är med i samma föreningar, går på samma fester och möten och faktiskt till och med kan uppskatta varandras olikheter.

När jag häromdagen hastigt kollade igenom posten hittade jag tre exempel på typiska IOGT-NTO-aktiviteter:

1. Ur lokalföreningen 14 junis program saxade jag "Vi träffas i brasans sken och berättar 'skrönor' för varandra. Te och scones värmer oss extra".

2. I Uppsala arrangerades nyligen en inspirationsdag: "Föreläsningar om allt från integration till barn i missbruksmiljö,

workshops i mindfulness, jonglering, tårtdekoration mm. Trevligt folk, glada barn som halloweenpysslar och bowlar, god mat."

3. I Göteborg arrangerar en UNF- och en IOGT-NTO-föreningar nyktra hardcorekonserter tillsammans. Förutom att fixa konserter diskuterar de också genusfrågor, straight edge och politiskt engagemang.

Programledaren Cissi Wallin som är medlem hos oss brukar säga att vi "måste hippa till oss" inom nykterhetsrörelsen, vilket hon säkert har helt rätt i. Och det innebär olika saker för olika åldrar. Hardcorekonserter eller scones framför brasan, huvudsaken är att man själv som medlem känner att man kan skapa de aktiviteter man själv vill delta i.

Det tredje jag brukar mena när jag pratar om mångfald är att vi har så många olika skäl till vårt engagemang i IOGT-NTO, och olika bakgrund. Det spelar ingen roll om vi har ett tungt missbruk bakom oss, om vi växt upp i en familj med beroende eller om vi vuxit upp inom nykterhetsrörelsen.

Detta är unikt. I dessa tider när vissa grupper försöker göra mångfald till något hotfullt skall vi stå upp och visa att ju mer olika vi är, desto rikare blir vår gemenskap.

Anna Carlstedt

Diplom!

Medlemmar som varit med länge hedras.

Britt-Marie Hägglund, Greta Lundin och Bertil Lundin fick diplom för långt medlemskap.

Fyra medlemmar hedrades med diplom

I samband med ett månadmöte hos IOGT-NTO Iggesund utdelades diplom för mångårigt medlemskap i föreningen. Britt-Marie Hägglund 25 år, Greta Lundin 70 år och Bertil Lundin 70 år. Under ett besök i Dalarnas distriktets fjällstuga i Lövåsen tilldelades Lillian Lundin Stöt Mora 25-årsdiplom av föreningens ordförande Tage Lundin.

IOGT-NTO Iggesund

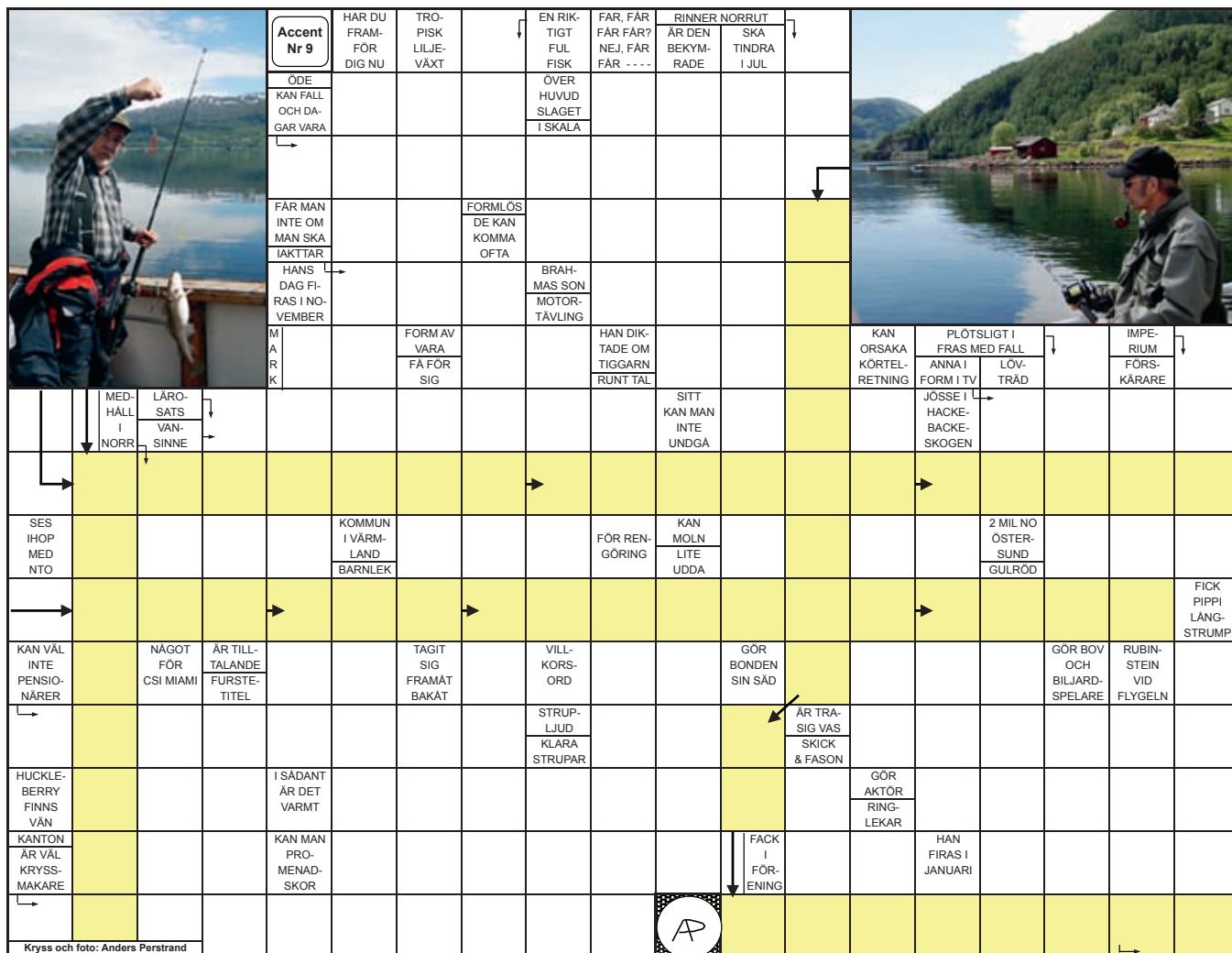
Andra som fått diplom av sina föreningar i år

80 års medlemskap

Erik Alinder, Söderhamn
Erik Sköld, Standard
Gunborg Andersson, P Wieselgren
Henry Gustafsson, Johannishus
Margit Åkerlund, Hem & Härd
Olle Östlund, Thorön-Enighet
Olof Vadberg, Västland
Runo Helmersson, Fridshemmet

75 års medlemskap

Ann-Mari Olsson, Enighet Sägmyra
Arne Pettersson, Framtidshoppet
Britta Björklund, Borås
Erik Moritz, Ursviken
Folke Pettersson, Frid
Gunnar Nordin, Gävle
Göte Andersson, Drabanten
Helmer Lindqvist, Drabanten
Ingeborg Karlsson, Sundsvall
Ingegerd Hansson, Drabanten
Josef Strömberg, Ockelbo Framtid
Karin Stenlund, Hem & Härd
Karl Erik Öhrman, Hem & Härd
Lars Åhman, Väddö IOGT-NTO
Maj Sundström, Hällefors Ros
Ruth Lasses, Enighet Sägmyra
Sune Lundkvist, Skellefteå
Sven Olsson, Mölndal
Tage Rydwall, Hällefors ros
Harald Björnetun, Kamrateringen
Hans Samuelsson, Friskt mod

SKICKA IN OCH VINN!

Miljonlotter i potten. Tre lotter vinner förstapristagaren, en lott vardera får de tio som därefter har tur i dragningen.

Skicka in lösningen till Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm, senast 20 december 2010. Märk kuvertet Kryss 9/2010.

NAMN

ADRESS

POSTADDRESS

Första pris, tre Miljonlotter: **Siv Andersson, Västerås.**

Sidovinster, varsin Miljonlott: Eivor Johansson, Växjö; Brita och Göran Ehn, Arentorps Lindhaga, Vara; Karl-Erik Mattsson, Danderyd; Bertil Aronsson, Lödöse; Liselotte Bovin, Upplands Väsby; Henrik Petersson, Älmhult; Gunnel Rylander, Vetlanda; Stina Arbin, Sävsjö; Anna-Lena Skoglundh, Stockholm; Sylvia Olsson, Ljusdal.

Accent-kryss nr 7-2010 Lösning							K		M	A	D		B							
							K	O	L	O	X	I	D	E						N
					K	O	K		D		L	A	V	E						
						L	E	V	E	R	E	R	A	T						
					O	R	O		S	M	I	T	T	A			G			
			T		R		N	I	L	S		M	O	T	O	R	H	U	V	
→	V	I	T	A	→	V	I		V	E	T	A		N			E	L	I	
L	E	V		P	I		B	O	R	E		H	A	B	I	T	A	T		
			→	O	V	A	N	L	I	G	A	→	S	A		E	K	A	↓	S
		I	L	A		B	I	L	A	F	F	Ä	R		K	A	S	H	I	
S	P	I	K	S	Ä	K	E	R		Ä	L	T	A	R		T	A	G		
					→	R	Ö	D	A	→	K	R	U	S	B	Ä	R		L	
							R		G	A	G	N	A		F	Ä	L	L	A	
							Ä		B	E	S	E	G	R	A	T		E	O	L
					A	R	B	E	T	A	R	E		S	A	V	A	N	N	

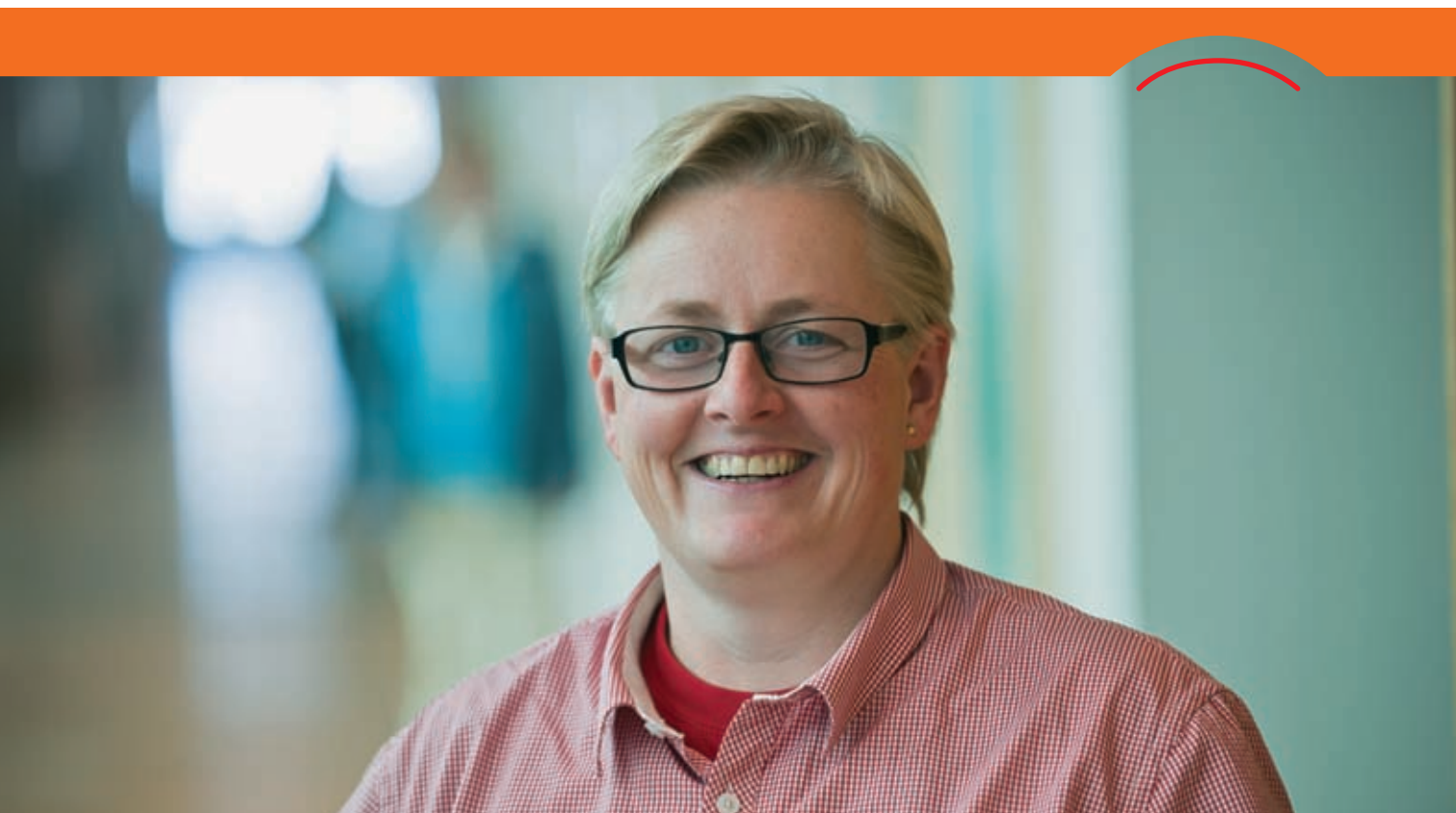
Vit Jul

Planerar din förening någon aktivitet för Vit Jul? Kanske ska ni stå på julmarknad och sälja pins, besöka kommunfullmäktige, skriva insändare, ordna sponsring av företag, leta kändisar som kan vara ambassadörer för kampanjen, ordna en julkonsert eller hålla i en jullovsaktivitet för barn och ungdomar? Alla kan göra något! Även du som inte är engagerad i någon förening kan hjälpa till. På www.vitjul.se kan du läsa mer om kampanjen och köpa julklappar.

Vill du beställa material (till exempel affischer, flyers, ballonger mm)? Gå in på www.iogt.se/vitjul eller ring 08-672 60 00. Tiden går fort och snart är julen här!

Alla barn har rätt till en vit jul
www.vitjul.se

Bra skadehantering ger nöjda kunder!

Eva Blomqvist, chef för IOGT-NTO:s Organisationsenhet, är sedan flera år kund hos SalusAnsvar. I somras körde hon på en sten så att hennes motorgräsklippare gick sönder. Som tur var hade Eva en Allrisk, otursförsäkring, till sin hemförsäkring. Genom ett samtal till SalusAnsvar Skador klarades allt upp snabbt och redan efter några dagar hade hon fått ersättning och kunde köpa en ny gräsklippare.

Gå in på **www.salusansvar.se/iogtnto**
eller ring **0200-87 60 50**. Välkommen!

SalusAnsvar har under nästan 80 år haft förtroendet att få samarbeta med nykterhetsrörelsen. Vi har under hela tiden stött det ständigt pågående arbetet inom alkohol- och narkotikafrågor.

IOGT-NTO

i samarbete med

SALUSANSVAR